

Metsähallituksen edustushirvijahdit Evolla 1933–2020

Ammattikorkeakoulututkinnon opinnäytetyö

Metsätalousinsinööri, Evo

Kevät 2021

Tommi Uotila

Tekijä	Tommi Uotila	Vuosi 2021
Työn nimi	Metsähallituksen edustushirvijahdit Evolla 1933–2020	
Ohjaaja	Miika Näsi, Pekka Vuori	

TIIVISTELMÄ

Tämän työn tarkoituksena oli kerätä Metsähallitukselta saaduista aineistoista tiedot edustusjahdeista ja tuoda ne sähköiseen muotoon Excel-taulukoon. Evon alueella on järjestetty edustushirvijahteja jo vuodesta 1933 lähtien, mutta tiedot jahdeista, kuten jahtien päivämäärät ja saadut saalismäärät olivat vielä paperisessa muodossa. Tiedot kerättiin Excel-tiedostoon ja niille tehtiin omat osionsa jokaiselle vuosikymmenelle, jotta hirvien saalismääriä sekä sukupuolijakaumaa voidaan tarkastella helpommin vuositason.

Metsähallitukselta saaduista aineistoista löytyi historiaa edustusjahdeista ja niiden järjestämisestä. Kansioista löytyi myös tietoja Evon retkeilyalueen perustamisesta ja Metsähallituksen perustamisesta.

Edustusjahdeissa on ollut mukana paljon arvovaltaisia vieraita ja monet ovat myös olleet mukana lähes joka vuosi. Työhön haastateltiin kolmea henkilöä, jotka ovat olleet usein jahdeissa mukana ja heiltä kerättiin kokemuksia Evolla järjestetyistä jahdeista.

Hirvikantaa lasketaan usean eri menetelmän avulla. Suomen Riistakeskus myöntää hirvilupia määrän ja kannan rakenteen perusteella. Hirvisaaliiden määrässä on välillä ollut suurta vaihtelua vuosien varrella. Suurimmat vaihtelut ovat tapahtuneet 1970-luvun lopulla ja 2000-luvun alussa. Kaatomäärät ovat melko suoraan suhteessa myönnettyihin kaatolupiin, ja hirvikannan verotus on pääasiassa kohdistunut naaraisiin ja vasoihin.

Avainsanat Metsähallitus, Evo, edustushirvijahti

Author Tommi Uotila

Year 2021

Subject Metsähallitus elk hunts at Evo 1933–2020

Supervisor Miika Näsi, Pekka Vuori

ABSTRACT

The aim of this thesis was to collect data about elk hunts at Evo from old paper files received from Metsähallitus and bring them to Excel file. Hunts has been arranged at Evo since 1933, but the data about these hunts like dates and catches were still in paper form. The data was collected in Excel file and put their own sections for each decade to make it easier to view caches and gender distribution on an annual level.

From the Metsähallitus archives there was history found about these elk hunts and this information was collected in its own section in this thesis. There was also information about establishment of Metsähallitus and Evo camping site.

There had been many remarkable people along at these elk hunts and many has participated almost every year. There was three people interviewed for this thesis who have been along on several years and they were asked experiences about these elk hunts.

Elk stock is calculated using several different methods. Suomen Riistakeskus grants shooting licenses by size and structure of the elk stock. There has been a lot of changes in elk stock during the years. Largest variations were in the late 1970s and early 2000s. Number of caches are related to shooting licenses and taxation of elk stock has mainly targeted at females and calves.

Keywords Metsähallitus, Evo, elk hunt

Pages 32 pages including appendices 7

Sisällys

1	Johdanto	1
2	Historiaa Evosta ja jahdeista	2
2.1	Metsähallituksen perustaminen	2
2.2	Evon retkeilyalueen perustaminen	3
2.3	Edustushirvijahdit	4
2.4	Jahtiselostus 12.12.1986	8
2.5	Kirjallisuutta hirvijahdeista	9
3	Hirvikanta ja luvat	10
3.1	Hirvikanta Suomessa	11
3.2	Kannan arviointi ja kaatoluvat	11
4	Kokemuksia Metsähallituksen järjestämistä edustusjahdeista	13
4.1	Pekka Vuori	14
4.2	Jouko Hakala	15
4.3	Heikki Hallila	16
4.4	Yhteenveto haastatteluista	18
5	Aineistojen tutkiminen ja tiedon keruu Excel-taulukkoon	19
5.1	Aineistojen käsittely	19
5.2	Tietojen keruu Exceliin	21
5.3	Kaatomäärät vuosikymmenittäin	22
5.4	Yhteenveto-välilehti	24
5.5	Kaatoluvat	24
6	Tulokset ja päätelmät	25
6.1	Hirvien kaatomäärät	25
6.2	Saalisjakauma	26
6.3	Virhetekijät	29
6.4	Päätelmät ja työn teko	30
	Lähteet	32

Kuvat, taulukot ja kaavat

Kuva 1. Kartta Evon retkeilyalueesta (Metsähallitus, 2020).

Kuva 2. Edustusjahtien ajojen ja tapahtumapaikkojen sijainnit (Metsähallitus, 2020).

Kuva 3. Kartta Saarikon ajosta (Metsähallitus, 2005).

Kuva 4. Esimerkki vuoden 1989 jahtikutsusta (Metsähallitus, 1989).

Kuva 5. Viivadiagrammi kaatomääristä suhteessa hirvilupiin.

Kuva 6. Esimerkkikuva vuoden 2003 jahtiesitteen kannesta (Metsähallitus, 2020).

Kuva 7. Esimerkki 2003 järjestetyn jahdin päiväohjelmasta (Metsähallitus, 2020).

Kuva 8. Viivadiagrammi kaatomääristä tarkastelujaksolla.

Kuva 9. Ympyrädiagrammi saalisjakaumasta tarkastelujaksolla, kaikki saalislajit eritelty.

Kuva 10. Ympyrädiagrammi saalisjakaumasta tarkastelujaksolla, vasojen määrä laskettu yhteen.

Kuva 11. Viivadiagrammi saalisjakaumasta tarkastelujaksolla.

Taulukko 1. Esimerkkitaulukko vuodesta 1985.

Taulukko 2. Esimerkki 1980-luvun taulukoinnista.

Taulukko 3. Esimerkki 1980-luvun viivadiagrammista.

Taulukko 4. Esimerkki 1980-luvun saalisjakauman ympyrädiagrammista.

Liitteet

Liite 1. Kartat Lapinjärven ja Potaskan ajosta

Liite 2. Kartat Viljaskorven ja Kalliojärven ajosta

Liite 3. Kartat Rieskan ja Latvajärven ajosta

Liite 4. Excel ensimmäisen sivun taulukointi

Liite 5. Excel taulukointi 2000-luvulle

Liite 6. Excel taulukointi 1950-luvulle

Liite 7. Kaatolupien taulukointi

1 Johdanto

Tämän opinnäytetyön tarkoituksena oli tuoda Evon edustushirvijahtien päivämäärät, saalismäärät sekä hirvien saalisjakauma sähköiseen muotoon. Aikaisemmin tiedot olivat paperisena ja ne haluttiin tuoda Excel taulukkoon, jotta niiden löytyminen olisi helpompaa ja jotta uusien jahtien tiedot saataisiin heti merkittyä sähköiseen muotoon. Tarkoituksena oli myös tehdä tästä Excel-tiedostosta työkalu Metsähallituksen Luontopalveluiden käyttöön, jotta edustusjahtien tietojen käsittely ja saalismäärien kehityksen seuranta olisi helpompaa. Osassa Metsähallitukselta saaduissa aineistoissa oli joitain puutteita, mutta niitä tarvittaessa täydennettiin parhaan mukaan Suomen Riistakeskuksen aineistojen avulla.

Evon alueella Metsähallituksen Luontopalvelut vastaa muun muassa kalastusluvista ja pienriistalupien myynnistä. Hirvieläinten metsästys jakautuu kolmelle eri alueelle toimivalle metsästysseuralle, joita ovat Evon Erä ry, Iso-Evon Eränkävijät r.y. ja Evon Hirviseurue ry. Evon Erä ry:n jäsenet koostuvat pääasiassa Metsähallituksen työntekijöistä, Iso-Evon Eränkävijät r.y. paikallisista asukkaista ja Evon Hirviseurue ry Evon metsäopetuksen henkilöistä ja opiskelijoista. Edustushirvijahtien järjestämisestä on vastannut pääasiassa aina Metsähallitus.

Metsästysalueena Evo on loistavaa hirvenmetsästyksen maaston puolesta. Runsaiden mäntymetsien ansiosta hirviä on alueella runsaasti, varsinkin talvella, jolloin kauempaakin hirvet vaeltavat Evon alueelle laiduntamaan talveksi.

Evolla järjestetyissä edustushirvijahdeissa on ollut lähes aina mukana arvovaltaisia henkilöitä, jotka ovat Metsähallituksen puolesta kutsuttu mukaan jahtiin. Jahdit on toteutettu vieraiden ollessa passilinjalla, ja jota kohti ajoketju tai koirat ajavat hirviä, jotta ne saataisiin sopivalle ampumaetäisyydelle. Jahdeissa on ollut mukana paljon ihmisiä ja muutamaa heistä haastateltiin tähän työhön, jotta saataisiin hieman kokemuksia, millaista on olla mukana tällaisissa jahdeissa.

2 Historiaa Evosta ja jahdeista

Tähän osioon on kerätty historiatietoja Metsähallitukselta saaduista aineistoista. Niissä käsiteltiin muun muassa Metsähallituksen ja Evon retkeilyalueen perustamista ja edustushirvijahtien historiaa ja niiden toteuttamista. Metsähallituksen perustamiseen on täydennetty tietoja Metsähallituksen verkkosivulta.

Evon edustushirvijahteihin liittyen löytyi myös muualta kirjallisuutta, kuin Metsähallituksen aineistoista. Tauno V. Mäen kirjoittamassa kirjassa Erämiehen muistelmat 2 Mäki kertoo omia kokemuksiaan Evon jahdeista. Kirjasta löytyi pari yksityiskohtaa, jotka selventävät miksi varhaisimmista ja joistain muista jahdeista ei löydy mitään historiatietoja.

2.1 Metsähallituksen perustaminen

Metsähallitus on valtion liikelaitos ja sen tehtävänä on hoitaa valtion metsiä ja vesistöjä. Se vastaa muun muassa metsien käytöstä ja hoidosta, suojelu- ja retkeilyalueista sekä eräluvista. Kaikkineen Metsähallituksen hoidossa on kolmasosa Suomen pinta-alasta eli noin 12,6 miljoonaa hehtaaria, maa-alueita tästä on 9 143 000 hehtaaria ja vesistöjä 3 420 000 hehtaaria. (Metsähallitus, 2020)

Metsähallitus sai alkunsa vuonna 1851, kun valtio määräsi asetettavaksi metsälain, jonka tarkoituksena oli hillitä suurta puun käyttöä valtion metsissä teollistumisen myötä. Lain valvomista varten luotiin aluksi metsähoitolaitos vuonna 1859 Keisari Aleksanteri II:n toimesta. Metsähallinnon tehtäväksi tuli silloin valvoa valtion metsien käyttöä ja hoitoa sekä tuoda tuloja puukaupalla. Vuonna 1908 Metsähallinnon nimi muuttui Metsähallitukseksi samalla kun sen johtamistapa muuttui. (Metsähallitus, 2020)

Metsähallitus siirtyi maa- ja metsätalousministeriön alaisuuteen vuonna 1921, mutta sen vastualueet pysyivät melko samana siirtymästä huolimatta. Metsähallituksen tehtävänä oli edelleen ”hoitaa, valvoa ja edistää Suomen metsätaloutta” (Metsähallitus, 2020). Metsähallituksesta tehtiin valtion liikelaitos vuonna 1994, jonka seurauksena osa Metsähallituksen tulosityksiköistä muuttui omiksi tuotemerkeikseen. Tällaisia olivat

esimerkiksi Villi Pohjola, joka tarjosi matkailupalveluita ja Morenia, joka teki maa-aineskauppaa. (Metsähallitus, 2020)

Metsähallituksessa viimeisin suuri uudistus tapahtui vuonna 2016, jolloin tuli voimaan uusi metsähallituslaki. Lain seurauksena Metsähallitus jaettiin liiketaloudellisiin -ja julkisiin hallintotehtäviin. Liiketaloudellisella puolella ovat muun muassa Metsähallitus Metsätalous Oy, MH-Kivi Oy, Kiinteistökehitys ja Siemen Forelia Oy. Julkisella hallintopuolella ovat Luonto- ja Eräpalvelut. (Metsähallitus, 2020)

2.2 Evon retkeilyalueen perustaminen

Evon retkeilyalue on perustettu vuonna 1993 Metsähallituksen toimesta ja sen pinta-ala on yhteensä noin 4 678 hehtaaria. Tästä 4 486 hehtaaria on maa-alueita ja 192 hehtaaria vesialueita. Evon retkeilyalueen perustamisen pohjana oli, että Etelä-Suomeen koettiin painetta saada uusi retkeilyalue, joten Metsähallitus asetti työryhmän suunnittelemaan Evolle retkeilyalueen. Työryhmä koostui muun muassa metsätaloutta, luonnonsuojelua, maankäyttöä, luonnonvaroja ja virkistyspalveluja edustaneista jäsenistä. (Metsähallitus, 1993)

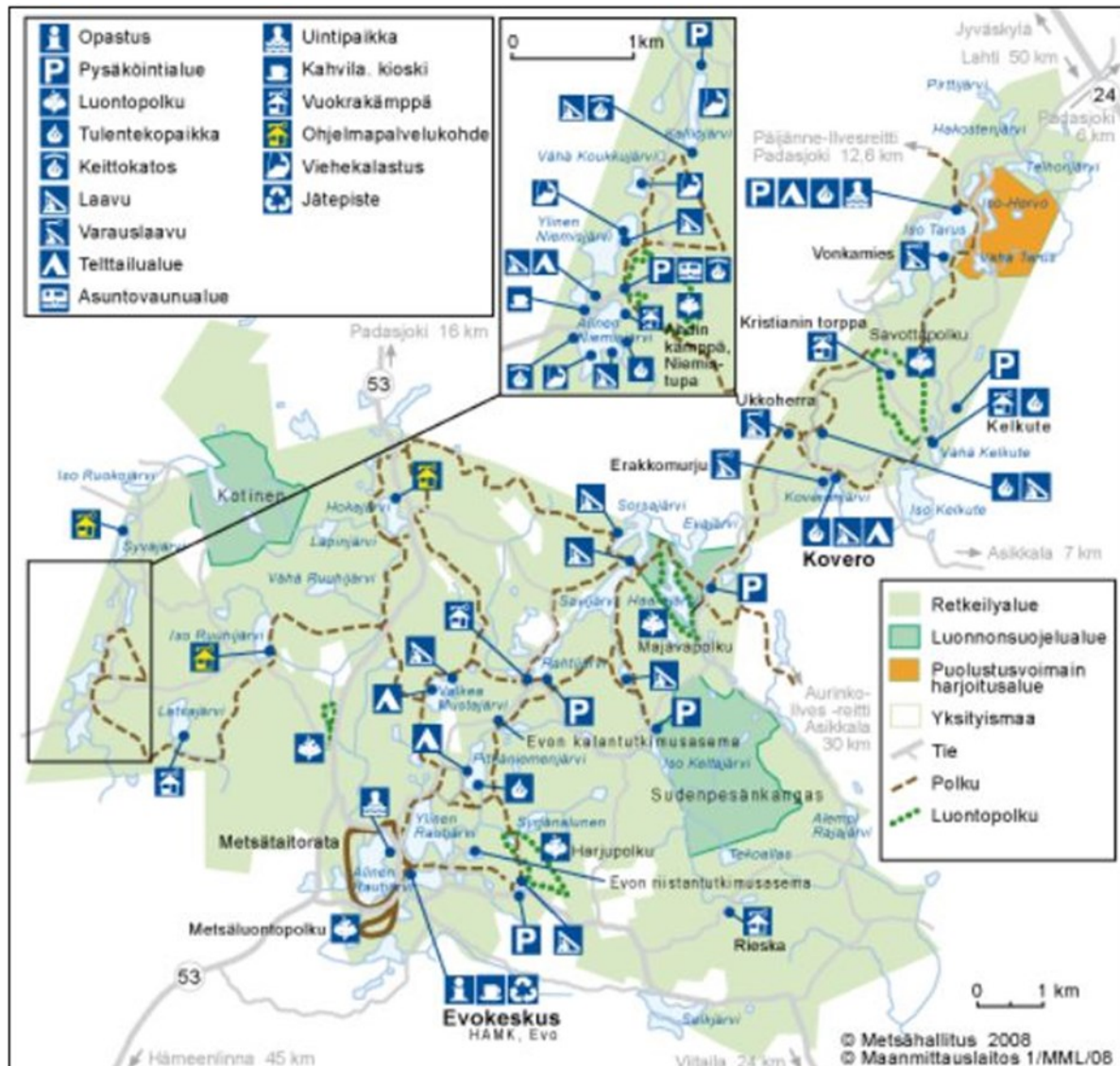
Työryhmän esityksessä alueen perustamisen kannalta puoltavia asioita oli muun muassa se, että Evo sijaitsee lähellä suuria kaupunkeja ja sinne on olemassa hyvät tieyhteydet. Evolla maasto on hyvin vaihtelevaa ja siellä on valmiiksi paljon erilaisia polkuja, mikä tekee siitä loistavan retkeilykohteen. Evo on myös poikkeuksellisen suuri yhtenäinen alue Metsähallituksen omistamista alueista Etelä-Suomessa. (Metsähallitus, 1993)

Evolle oli hieman aikaisemmin perustettu vuonna 1991 Niemisjärven ja vuonna 1992 Kalliojärven virkistyskalastusalueet. Nämä alueet saivat heti paljon suosiota kalastajien ja retkeilijöiden keskuudessa. Evon alueella oli myös aikaisemmin Metsähallituksen, Hämeenlinnan kaupungin sekä metsäoppilaitoksen yhteishankkeena perustettu Ilvesvaellusreitti, joka oli myös retkeilijöiden suosiossa. Nämä tekijät edesauttoivat retkeilyalueen perustamista, sillä alue periaatteessa jo toimi retkeilyalueen tavoin. Perustaminen oli myös edullista valmiiden polkujen ja muun valmiin toiminnan ansiosta. (Metsähallitus, 1993)

Kuvassa 1 on kartta Evon retkeilyalueesta. Kartta on ladattu Metsähallitukselta saadusta edustusjahtien turvallisuusselvityksestä. (Metsähallitus, 2020)

Kuva 1. Kartta Evon retkeilyalueesta (Metsähallitus, 2020).

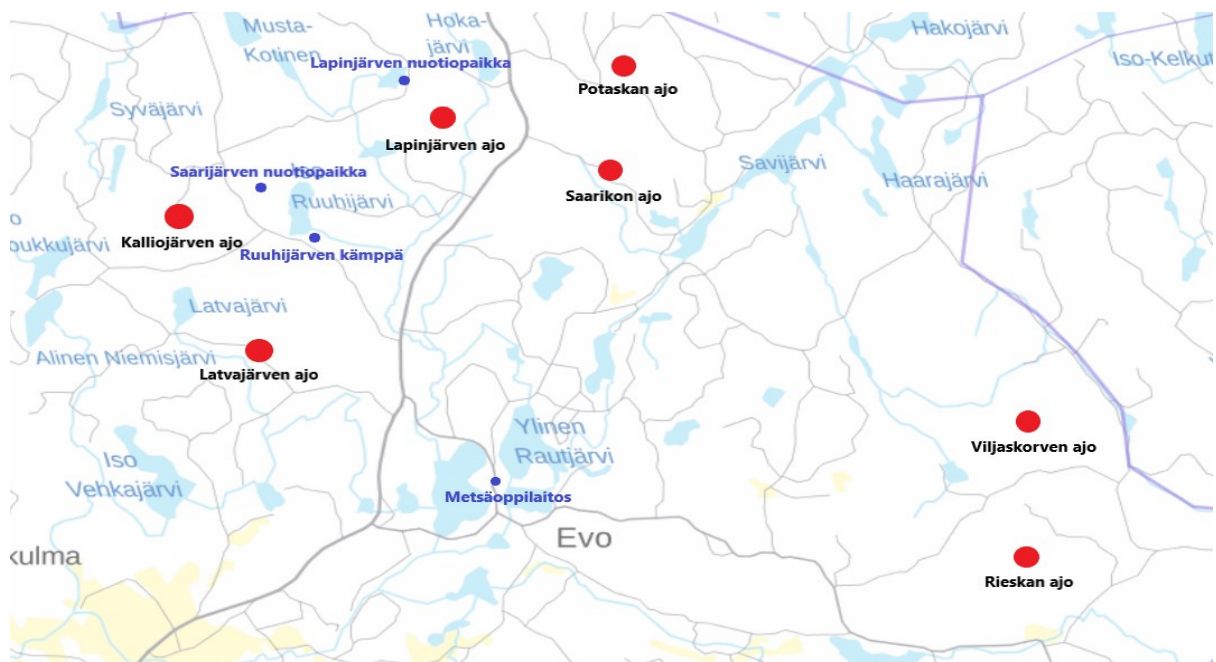

2.3 Edustushirvijahdit

Evolla järjestettiin ensimmäinen edustushirvijahti syyskuun ensimmäisenä päivänä 1933 Evon metsäkoulun toimesta. Metsäkoulu toimi jahtien järjestäjänä vuoteen 1952 asti, jonka jälkeen Metsähallituksen silloinen pääjohtaja otti jahtien järjestämisen vastuun Metsähallitukselle. (Metsähallitus, n.d.)

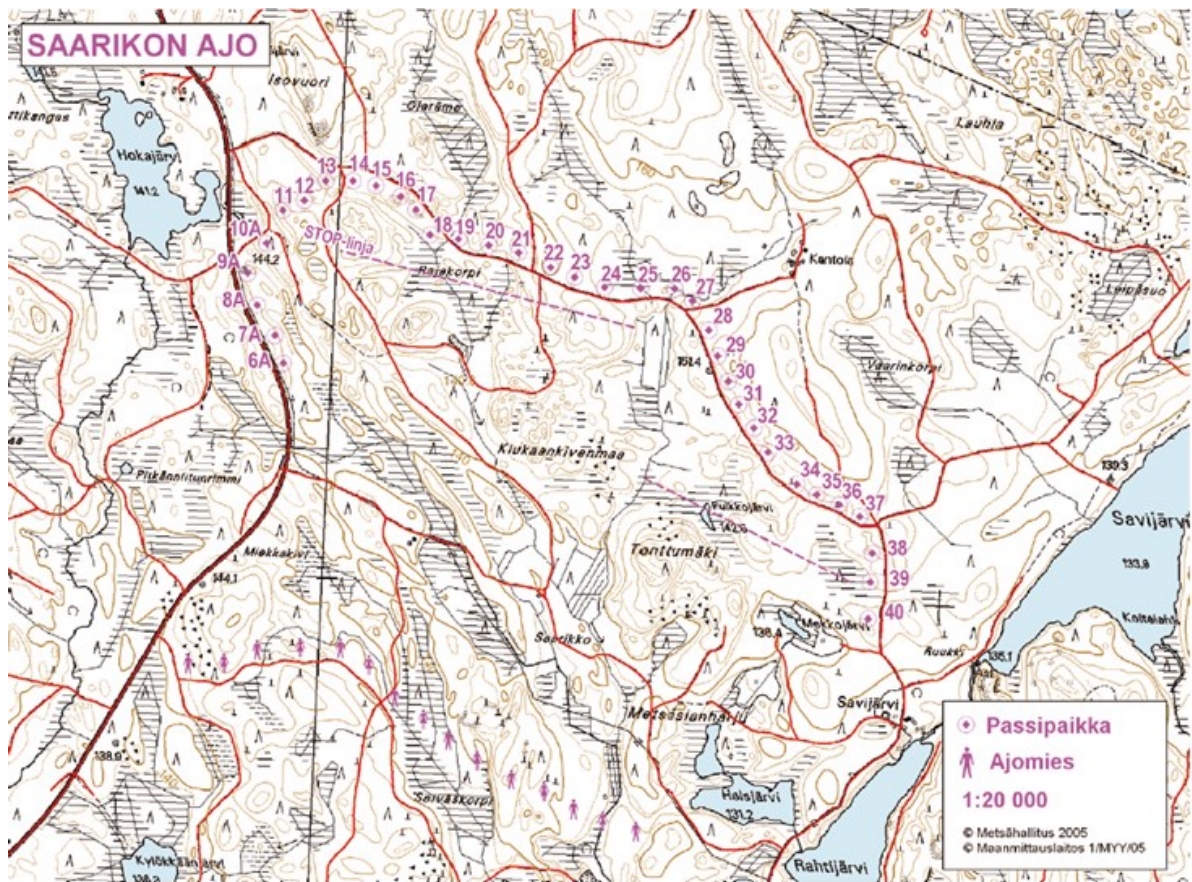
Edustusjahteja on Evolla järjestetty Metsähallituksen toimesta jo vuodesta 1952 alkaen jatkuen tähän päivään asti. Jahteja on vuoden aikana järjestetty yhdestä kolmeen ja niiden ajankohta sijoittuu normaalisti lokakuun alusta joulukuun puoleenväliin. Parhaimpina aikoina jahteja on järjestetty jopa neljä tai viisi. Jahteissa on normaalisti ollut saman päivän aikana neljä ajoa ja useimmiten niitä on Evolla pidetty Rieskan, Latvajärven, Potaskan ja Lapinjärven ja Saarikon alueella. Muita paljon ajoissa käytettyjä alueita ovat muun muassa Viljaskorpi, Kalliojärvi sekä Ruuhijärvi. Kuvassa 2 on Evon kartta ja siihen on merkattu jahtien kannalta tärkeät sijainnit kuten jahtialueet ja nuotiopaikat. Kuvassa 3 on esimerkki, kuinka jahtialueella passilinja ja ajoketju ovat sijoitettu maastoon Saarikon ajossa. Muiden jahtialueiden kartat ovat lisätty liitteisiin (Liitteet 1–3). (Metsähallitus, n.d.)

Kuva 2. Edustusjahtien ajojen ja tapahtumapaikkojen sijainnit (Metsähallitus, 2020).

Kuva 3. Kartta Saarikon ajosta (Metsähallitus, 2005).

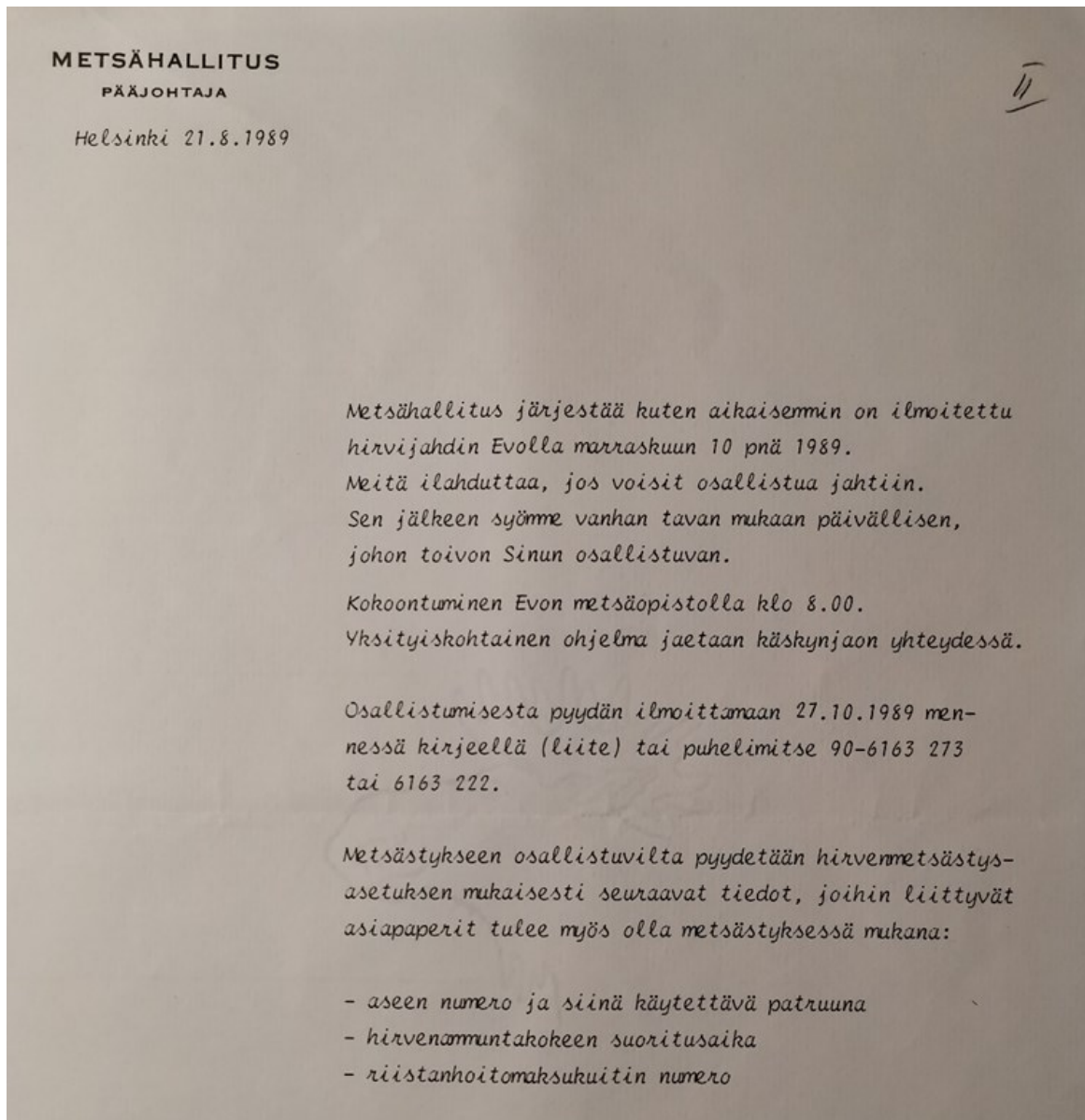

Metsähallituksella on pitkä historia edustusjahtien järjestämisestä ja vuosien saatossa jahdeissa on mukana paljon arvovaltaisia vieraita. Mukana on ollut muun muassa paljon eri maiden suurlähettiläitä, esimerkiksi Venäjältä ja Ukrainaista. Myös Suomesta on ollut mukana paljon merkittäviä henkilöitä, kuten poliitikkoja ja urheilusta sekä muuten julkisuudesta tunnettuja henkilöitä. Vuonna 1995 Suomen tasavallan presidentti Martti Ahtisaari on ollut mukana jahdissa. Usein jahdeissa on ollut myös paljon puolustusvoimien henkilöstöä. Viime vuosina jahtivieraat ovat enimmäkseen olleet yritysjohtajia. (Metsähallitus, n.d.)

Jahtivieraat ovat pääasiassa olleet kutsuvieraita ja osallistujia on normaalisti ollut jahdeissa keskimäärin kolmekymmentä. Kuvassa 4 on vieraille lähetetty kutsu jahtiin. Jahtien alussa käydään läpi yleiset turvallisuusohjeet ja päivän ohjelma ja tämän jälkeen jahti päästään aloittamaan. Jahtivieraille on valmiiksi määritelty jokaiseen ajoon oma passipaikka. Jokaisella jahtialueella kulkee hirvitorneista koostuva passilinja, jota kohti hirvet jahdeissa ajetaan. Ajot

tehdään normaalisti ajoketjuna, jolloin ajavat henkilöt kulkevat vierekkäin tietyillä etäisyyksillä kohti passilinjaa samalla ohjaamalla alueella olevia hirviä lähemmäs metsästäjiä.

Kuva 4. Esimerkki vuoden 1989 jahtikutsusta (Metsähallitus, 1989).

Lähes joka vuosi jahdeissa on ollut mukana joukko metsäkoulun oppilaita muodostamassa ajoketjun. Jahdeissa ajoja järjestetään myös koira-ajoina, jolloin koirat pyrkivät saamaan mahdollisesti jahtialueella olevat hirvet liikkumaan. Tavoitteena on saada hirvet lähemmäs passilinjaa, mutta hirvet eivät välttämättä aina lähde sitä kohti.

Evolla on järjestetty jahteja myös Maa- ja Metsätalousministeriön ja Eläkevakuutusyhtiö Ilmarisen toimesta. Jahdit ovat olleet muuten samanlaisia kuin Metsähallituksen järjestämät, mutta järjestäjänä toimii vain eri osapuoli.

Jahteja on aina pyritty järjestämään niin, että ne olisivat mahdollisimman turvallisia osallistujille ja ulkopuolisille. Yksi merkittävä muutos turvallisuuden parantamiseen vuosien varrella on ollut hirvitornien rakentaminen passilinoille. Tornien avulla passilinjaa on saatu selvemmäksi ja myös ampuminen on turvallisempaa laukauksen lähtiessä alaviistoon. Jahtien alussa käydään aina läpi yleiset turvallisuuteen liittyvät asiat ja ohjeet ovat myös kirjoitettu jahdeissa jokaiselle jaettavaan jahtiesitteeseen. Jokaisen jahtiin osallistuvan ampujan tulee esittää todistus suoritetusta ampumakokeesta ja maksetusta riistanhoitomaksusta. Kaikkiin jahteihin osallistuvilla tulee myös olla asianmukainen vaatetus, oranssi päähine ja samanvärinen takki tai liivi. Jahdeissa yhteydenpito hoidetaan radiopuhelimien avulla. (Metsähallitus, 2020)

Jahtien aikana jahtialueella olevat tiet on suljettu ja teiden varsilla on ihmisiä pysäyttämässä liikenteen tarvittaessa. Jahdista myös ilmoitetaan esimerkiksi kyltein. Jahdin alkaessa passipaikolle siirrytään hiljaa ja ennen jahdin alkua ampujalla on passipaikallaan velvollisuus varmistua omasta ampumasektoristaan, viereisistä passilinoista ja kielletyistä ampumasuunnista. Jälkimmäisenä mainitut suunnat ovat merkattu maastoon punaisin merkein. Ampujien tulee myös varmistua ampumistilanteessa laukauksen turvallisuus ja huomioitava esimerkiksi mahdolliset kimmokkeen aiheuttavat esteet. (Metsähallitus, 2020)

Jahdeissa maastoon on ajomiehiä varten merkitty punaisilla merkeillä stop-linja, jonka kohdalla ajomiehet pysähtyvät. Kun on varmistuttu kaikkien ajomiesten olevan linjalla, soitetaan äänimerkki. Tämän merkin jälkeen ajomiehet jatkavat kohti passilinjaa ja ampujat saavat ampua tässä vaiheessa vain passilinnan takapuolelle, jotta laukaukset eivät lähtisi ajomiehiä kohti ja aiheuttaisi vaaratilanteita.

2.4 Jahtiselostus 12.12.1986

Metsähallituksen arkistoista löytyi joistakin jahdeista tehtyjä selostuksia, joihin oli kirjattu ylös päivän tietoja ja tapahtumia. Seuraava teksti on Metsähallituksen arkistoista löytynyt

lyhyt lainaus 12.12.1986 järjestetyn jahdin kahdesta ensimmäisestä ajosta. Tekstissä ilmenevät nimet ovat laitettu vain sukunimellä yksityisyyden suojaksi.

Viljaskorven ajo,

Ilma on hyvä, tuulee hieman, pakkasta 1–2 astetta. Lunta on noin 10 cm. Aamupäivän tavoitteena on kaataa yksi aikuinen hirvi ja yksi vasa. Ajot on suunniteltu siten, että aamupäivällä käytetään koiria ja iltapäivä jahdataan miesajona. Viljaskorven ajoon asetettiin Melan ja Taposen koirat. Melan oppaana oli Ojala. Melan koira ottikin Rillitieltä lähdettäessä heti haukun, mutta se kääntyi kohti luodetta ja hävisi sen tien. Melan toinen koira ei löytänyt ajosta hirviä eikä Taposenkaan. Ajo kesti n. 45 min.

Kalliojärven ajo,

Ajo kesti kaikkiaan lähes tunnin, joka oli pitkä aika odotella, vaikkakin radiopuhelimesta sain aina välillä tietoja ajon edistymisestä. Sainkin mm. kuulla, että ajon alkuvaiheessa Vahtervehmaan maalla oli runsaasti hirven jälkiä. Ajossa olivat Kiurun ja Taposen koirat. Kiuru oli urakoitsija ja tosi intohimoinen koiramies. Kauaa ei hänen kanssaan tarvinnut keskustella, kun puhe pian kääntyi metsästysasioihin. Ajo oli jo miltein edennyt loppuunsa, kun vasemmalla paukkui. Passissa n:o 22 Piironen ampui lehmän ja tällä kertaa komeasti ja ymmärrettävästi myös merkkilaukaukset.

2.5 Kirjallisuutta hirvijahdeista

Edustusjahteihin liittyen löytyi myös ulkopuolelta kirjallisuutta, kuten Tauno V. Mäen kirjoittama Erämiehen muistelmia 2 (1977). Mäki käsittelee kirjansa eräässä kappaleessa kokemuksiaan Evolla järjestetyistä hirvijahdeista. Lisäksi Mäen kertomuksista löytyi syitä, minkä takia varhaisimmista jahdeista ei löydy historiatietoja ja miksi jahteja ei Evolla järjestetty 70-luvun alussa.

Mäki kertoo olleensa ensimmäistä kertaa Evolla hirvijahdissa vuonna 1940, jossa hän pääsi ensimmäistä kertaa metsästämään hyvin arvovaltaisten vieraiden kanssa. Jahti oli silloin ollut

menestys, kun päivän aikana saatiin saaliksi jopa 11 hirveä. Jahteja oli tuolloin tarkoitus järjestää joka syksy, mutta esimerkiksi vuonna 1941 sitä ei voitu pitää jatkosodan takia. Seuraavina vuosina jahteja järjestettiin taas jonkin aikaa normaalisti. (Mäki, 1977, ss. 129–137)

Kirjassa Mäki myös kertoo sodan aikana järjestetystä jahdistista, jossa vihollinen oli pudottanut lentokoneella pari desanttia Evon maastoon, joiden tarkoituksena oli hyökätä jahdissa mukana olleiden vieraiden kimppuun. Tämä yritys kuitenkin epäonnistui. (Mäki, 1977, s. 137)

Evon metsäkoulun päärakennus oli rakennettu vuonna 1863, mutta se paloi vuonna 1956 (Laine, n.d.). Mäki kertoo kirjassaan, että rakennuksen palossa tuhoutui vieraskirja, johon oli merkattu Evolla järjestettyjen jahtien päivämäärät, osallistujat ja saadut saalismäärät. Tämän takia ensimmäisistä hirvijahdeista ei löydy juurikaan historiatietoja. Joitain tietoja varhaisempiin jahteihin on kuitenkin löytynyt eräiden jahtivieraiden omista muistiinpanoista. (Mäki, 1977, s.129)

Vuonna 1961 Suomea riepotteli suuri Maire-myrsky, joka teki laajoja tuhoja ympäri maata. Evon alueella myrsky kaatoi runsaasti puita ja Mäki kertoo kirjassaan, kuinka myrskyn ajateltiin iskeneen sinne pahiten. Mäen mukaan myös myrsky aiheutti sen, että hirvet pysyivät pitkään pois Evon alueelta, minkä takia jahteja ei ollut järkevää järjestää enää Evolla hetkeen. Hirvien määrä kuitenkin kasvoi taas, kun niille löytyi runsaasti ravintoa kasvavien männyntaimikoiden myötä. Tämä tapahtuma mahdollisesti selittää myöhemmin, miksi Evon alueen jahdeista ei löydy tietoja vuosille 1970–1972. (Mäki, 1977, s. 142)

3 Hirvikanta ja luvat

Tässä kappaleessa perehdytään lyhyesti hirvikantaan, sen muutoksiin ja laskentaan. Lisäksi käsitellään hirvilupia ja niiden myöntämisperusteita. Lupien määrää verrataan myös Evolla kaadettujen hirvien määriin. Tiedot kerättiin Riistakeskuksen ja Luonnonvarakeskuksen verkkosivuilta löytyneistä julkaisuista.

3.1 Hirvikanta Suomessa

Hirvikanta Suomessa on vaihdellut melko runsaasti. 1900-luvun alussa hirviä metsästettiin paljon ja 1920-luvun paikkeilla havahduttiin, että hirvi on melkein katoamassa jo Suomesta. Vuonna 1923 hirvi rauhoitettiin ja metsästys sallittiin taas vuonna 1933, kun kanta oli elpynyt kestäväälle tasolle. Tuona vuonna alkoivat ensimmäiset Metsähallituksen edustusjahdit Evolla. Kanta hiipui hieman 1940-luvun puolella, mutta se lähti kuitenkin nousemaan 1950-luvun jälkeen. (Suomen Riistakeskus, 2013, ss. 47–48)

Hirvi rauhoitettiin uudestaan 1969–1971 väliseksi ajaksi lähes koko maassa, sillä kanta pieneni jälleen nopeasti. Kuitenkin 1970-luvun alkupuolella kanta lähti nopeaan kasvuun. Tämä johtui kannallisen verotuksen muutoksesta, jolloin alettiin kaataa enemmän nuoria yksilöitä, kuin aikaisemmin verotus kohdistui vanhempiin aikuisiin hirviin. Vuonna 1976 hirvikannalle tulivat ensimmäiset alueelliset tavoitteet. Aluksi tämä oli 2–7 hirveä tuhatta hehtaaria kohden, mutta määrää täytyi myöhemmin pienentää lisääntyneiden hirvituhojen vuoksi. (Suomen Riistakeskus, 2013, ss. 50–52)

Hirvikanta pysyi maltillisena 1980–1990-lukujen välisenä aikana, jolloin hirvitiheydet pysyivät suunnitellulla tasolla. Silloin suunniteltu sopiva tiheys oli 2–4 hirveä tuhatta hehtaaria kohden. Kuitenkin 1990-luvun lopulla hirvikanta alkoi muuttua naarasvoittoisemmaksi ja hirviä ei metsästetty niin tehokkaasti kuin aikaisemmin. Tämä johti hirvikannan suureen kasvuun ja tätä myötä myös tuhojen lisääntymiseen. Vuonna 2001 hirvikanta talvella oli ennätyksellisen suuri Etelä-Suomen alueella, jolloin se oli noin 96 800 yksilöä. Tämän jälkeen hirvilupia myönnettiin suuri määrä ja jo vuoden 2007 jälkeen kanta oli enää noin 57 500 yksilöä. (Suomen Riistakeskus, 2013 ss. 53–54)

3.2 Kannan arviointi ja kaatoluvat

Kokonaishirvikantaa lasketaan usean eri menetelmän avulla. Hirvikantaa lasketaan metsästysseurojen havaintoilmoitusten ja lentolaskennoissa saatujen tulosten pohjalta. Näistä saaduista tuloksista muodostetaan arvio alueellisesta hirvikannasta.

Aikaisemmin metsästysseurat keräsivät joka vuosi havaintoja hirvistä hirvihavaintokortteihin. Kortteihin merkittiin tarkasti, minkälainen hirvi on kyseessä. Tällaisia tietoja saattoivat olla esimerkiksi, oliko kyseessä uros vai naaras ja montako vasaa naaraalla mahdollisesti oli. Tätä tietoa verrattiin myös saatuihin saalismääriin ja -lajeihin ja näiden tietojen pohjalta voitiin laskea arvio, millainen hirvikanta oli ja kuinka hirvikantaa verotetaan seuraavalla metsästyskaudella. Laskennat suoritetaan normaalisti lumiseen aikaan, jolloin laskentaa voidaan tehdä myös jälkien perusteella. Nykyisin hirvihavainnoista ilmoitetaan verkossa Suomen Riistakeskuksen Oma riista -palvelussa. (Suomen Riistakeskus, 2013, ss. 102–106)

Lentolaskennat tehdään usein pienellä helikopterilla. Laskenta tapahtuu lentämällä edestakaisin jollain määrättyllä alueella. Laskennat suoritetaan talvella, jolloin hirvet on helpompi havaita lumisesta maastosta. Tämä menetelmä ei kuitenkaan ole kovin yleisessä käytössä kalliiden kustannusten takia. (Suomen Riistakeskus, 2013, ss.104–106)

Suomessa Luonnonvarakeskus tuottaa arviot hirvikannasta käyttämällä useita eri menetelmiä. (Luke, n.d.) Riistahavainnot.fi- verkkosivulta voidaan tarkastella Luonnonvarakeskuksen tuottamaa tietoa eri riistaeläinten kannan koosta ja niiden rakenteesta. Tilaston perusteella hirvitiheys on vuonna 2019 Evon alueella ollut 2–2,5 hirveä tuhatta hehtaaria kohden, tavoitteena Etelä-Suomessa on 2–4 hirveä tuhatta hehtaaria kohden eli hirvitiheys oli Evolla annetussa tavoitteessa. Muualla Etelä-Suomessa kannan tiheys oli silloin hieman korkeampi, 4–4,5 hirveä tuhatta hehtaaria kohden. (Luke, 2019; Suomen Riistakeskus, 2014, s. 8)

Kaatolupia myönnetään alueellisen hirvikannan perusteella. Luvat ovat saalislajeittain aikuiselle ja vasalle ja ne ovat määritelty hirvikannan rakenteen pohjalta. Tavoitteena on pitää hirvikanta elinvoimaisena ja perinnöllisesti monimuotoisena. Kanta tulisi pitää sellaisella tasolla, ettei siitä aiheudu paljoa vahinkoja liikenteelle sekä maa- ja metsätaloudelle. Kannan rakenteen tulisi olla sellainen, jossa uroksia ja naaraita on yhtä paljon, jotta perinnöllinen monimuotoisuus säilyisi suurempana. Metsästyksen tulisi kohdistua heikompiin yksilöihin. (Suomen Riistakeskus, 2014, ss. 8–10)

Suomen Riistakeskukselta saatiin tiedot myönnettyistä hirviluvista Evon alueelle. Tietoja löytyi vuosille 1963–2020. Varhaisimmissa tiedoissa oli eritelty, montako lupaa oli

myönnetty aikuisille hirville ja montako vassoille. Alkaen vuodesta 1995 oli merkitty vain lupien kokonaismäärä. Lupamääriä ei löytynyt vuosille 1970–1972 ja 1974–1977.

Kun katsotaan kuvasta 5 Evolla kaadettujen hirvien määrä suhteessa lupien määrään, niin voidaan huomata, kuinka ne menevät aika samassa suhteessa. Kaatomäärät ovat lähes aina olleet hieman pienemmät kuin luvat, eli lupia on jäänyt monena vuotena käyttämättä. Kaatomääriä tarkastellaan tarkemmin luvussa 6.

Kuva 5. Viivadiagrammi kaatomääristä suhteessa hirvilupiin.

4 Kokemuksia Metsähallituksen järjestämistä edustusjahdeista

Jahdeissa on vuosien saatossa ollut paljon osallistujia mukana, ja monet ovatkin osallistuneet jahteihin lähes joka vuosi. Kokemuksia ja tarinoita on varmasti tullut paljon ja näitä haluttiin työn tilaajan puolesta kerätä kirjalliseen muotoon. Tätä varten tehtiin kolme haastattelua henkilöiltä, jotka ovat olleet usein jahdeissa mukana. Nämä henkilöt ovat myös usein olleet järjestämässä edustusjahteja.

Haastattelut tehtiin kolmelta työn tilaajan ehdottamalta henkilöltä ja haastatteluja alettiin toteuttaa aluksi lähettämällä heille valmiiksi sähköpostilla kysymykset, jos tämä oli mahdollista. Tämä antoi heille aikaa miettiä kysymyksiä, sillä kaikki asiat eivät välttämättä tule haastattelutilanteessa heti mieleen. Haastateltavien kanssa sovittiin seuraavaksi sopiva ajankohta, jolloin varsinainen haastattelu voitaisiin tehdä. Haastattelut tehtiin puhelimitse ja

keskustelut tallennettiin, jotta niitä voitaisiin tarvittaessa kuunnella uudelleen. Vastaukset kirjattiin lopuksi ylös ja niistä tehtiin lyhyt yhteenveto.

Haastattelut tehtiin puhelimitse ja kaikilta kysyttiin seuraavat kysymykset:

1. Montako kertaa olet ollut mukana jahdeissa?
2. Onko jahdeissa ollut mielestäsi suuria muutoksia vuosien varrella?
3. Onko jahtivieraiden määrässä ollut paljoa muutoksia?
4. Mitä mieltä olet Evosta hirvijahtialueena?
5. Onko jahtitavoissa ollut muutoksia vuosien varrella (koira-/ajoketjumetsästys)?
6. Onko hirvisaaliiden ikä- tai sukupuolijakaumassa ollut mielestäsi suuria muutoksia?
7. Aiotko vielä osallistua hirvijahteihin Evolla?
8. Onko jotain mieleen jäänyttä tarinaa Evon hirvijahdistista?

4.1 Pekka Vuori

Pekka Vuori (henkilökohtainen tiedonanto, 20.11.2020) toimii Evolla Hämeen ammattikorkeakoulussa opettajana, ja hän on ollut jahdeissa ajomiehenä ja ajomiesten johtajana. Tarkkaa määrää osallistumiskerroista hän ei muistanut, mutta arvioi niitä olevan noin 15 kertaa. Viime vuosina Pekka Vuori on ollut aktiivisemmin mukana jahdeissa.

Suurimpia muutoksia vuosien varrella on ollut jahtien ylläpidon, kuten kahvitusten ja ruokailujen järjestämisen siirtyminen Evon oppilaitoksen ruokalalta Metsähallituksen valitseman yrittäjän vastuulle. Tämä tapahtui Pekka Vuoren mukaan joskus vuosituhatosen vaihteessa, kun Metsähallitus kunnosti vanhan metsäkämpän Ruuhijärveltä ja jahtien päättötilaisuuksia alettiin pitää siellä. Samalla myös saaliiden käsittely siirtyi Ruuhijärven kämpälle, kun se aikaisemmin oli tehty Evon oppilaitoksen läheisyydessä olevassa rakennuksessa. Yhtenä muutoksena on myös ollut vieraiden kuljettaminen passipaikoille busseilla, kun aikaisemmin vieraat olivat siirtyneet niihin omilla autoillaan.

Jahtivieraiden määrään Pekka Vuori ei ole ollut kiinnittänyt paljoa huomiota, mutta ajatteli sen pysyneen melko tasaisena. Yhtenä huomiona hän oli havainnut, ettei jahteihin viime

vuosina ole osallistunut yhtään ministereitä ja vieraat ovat pääasiassa olleet yritysten johtajia.

Jahtialueena Evo on Pekka Vuoren mielestä oikein hyvä. Passipaikat ovat hyvin sijoitettu ja niistä näkee alueen hyvin. Hirviä alueella on myös runsaasti, vaikkakin viime vuosina niiden määrä tuntuu vähentyneen. Parempaa aluetta hirvenmetsästykseseen ei Pekan mukaan voisi toivoa.

Jahtitavoissa ei ole ollut suuria muutoksia, mutta koira-ajot ovat kuitenkin alkaneet yleistymään. Joskus jahdeissa lähes kaikki ajot järjestettiin ajoketjulla, mutta nykyään niitä on enää yksi ajo ja loput järjestetään koirilla.

Hirvisaaliiden ikä- ja sukupuolijakaumaan Pekka ei ollut kiinnittänyt paljoa huomiota. Jahdeissa on yleensä etukäteen päätetty, että millaisia hirviä kaadetaan. Kuitenkin kannan verotus on kohdistunut enemmän naaraisiin ja vasoihin.

4.2 Jouko Hakala

Jouko Hakala (henkilökohtainen tiedonanto, 22.1.2021) on toiminut Etelä-Suomen riistapäällikkönä, ja hän on ollut usein mukana jahdeissa, sekä myös järjestämässä niitä. Hakala on ollut jahdeissa mukana 1970-luvun alusta alkaen aina 1980-luvun loppuun asti. Jouko Hakala oli usein jahdeissa esittelemässä, ketä jahdeissa oli mukana ja hän myös antoi samalla pienen katsauksen sen hetkiseen hirvitilanteeseen.

Jouko Hakalan ollessa jahdeissa mukana ei ollut tapahtunut suuria muutoksia. Myös jahtivieraiden määrä oli pysynyt aika samana, hänen aikanaan mukana oli paljon ministereitä.

Jahtialueena Evo on hyvää hirvenmetsästykseseen. Evo on Jouko Hakalan mukaan tyyppillistä Etelä-Suomalaista maastoa, paikoin hyvin mäkistä ja kivistä. Ajomiesten kannalta Hakala kuvailee maastoa raskaaksi.

Jahtitavoissa ei ollut Jouko Hakalan aikana muutoksia. Silloin oli vain käytössä ajoketjumetsästys, koira-ajot näissä jahdeissa ovat alkaneet yleistymään vasta viime vuosina.

Jahdeissa kaadettujen hirvien ikä- ja sukupuolijakauma on Jouko Hakalan mukaan pysynyt melko samana. Hirviä metsästettiin silloin tasaisesti. Vieraille yritettiin kaataa sarvipää, jotta saataisiin trofee, sarvellinen pääkallo, muistoksi jahdista. Kaatolupia oli Hakalan aikana paljon ja jahtejakin järjestettiin silloin vähintään kaksi syksyn aikana.

Jouko Hakala on ollut näissä jahdeissa mukana töiden puolesta ja vapaaehtoisesti. Jahteihin hän ei enää lähtisi mukaan ikänsä puolesta. Ikää hänellä on kuitenkin jo yli 80-vuotta.

Jouko Hakalalle tuli jahdeista eräs tapaus mieleen, jossa oli ollut mukana ampujana. Hänen ollessaan passissa hirvi tuli ampumaetäisyydelle ja parinaan ollut henkilö käski ampua. Myös viereisessä tornissa ollut henkilö alkoi ampua juoksevaa hirveä. Hirvi kaatui hetken päästä ja kun sitä mentiin katsomaan, niin vain yksi laukaus oli osunut. Jouko Hakala muisteli, että kaikkineen hirveä kohti ammuttiin 16 laukausta. Samassa jahdissa oli mukana myös muutama espanjalainen vieras ja oli ilmeisesti käynyt jokin väärinymmärrys, sillä espanjalaiset alkoivat tyhjentää aseitaan taivaalle, kun he kuulivat monta peräkkäistä laukausta. He olivat luulleet, että jahdin päättyessä aseet pitää tyhjentää ampumalla ja luulivat jahdin päättyneen, kun kuulivat monta laukausta tulevan passilinjan toisesta päästä.

4.3 Heikki Hallila

Heikki Hallila (henkilökohtainen tiedonanto, 27.1.2021) on toiminut Metsähallituksella virkistyspalveluiden aluejohtajana vuosina 1985–2006 ja hän ollut monta kertaa järjestämässä edustusjahteja. Hän ei ole varsinaisesti ollut ampujana jahdeissa vaan järjestäjänä. Jahtien järjestämisestä tuli Heikki Hallilan mukaan vuosien saatossa rutiininomaista, ettei niiden järjestämisessä ollut suuria hankaluuksia.

Heikki Hallila teki melko suuria muutoksia omalla virkakaudellaan jahteihin. Yksi suurimmista oli hirvitornien rakentaminen 1980-luvun loppupuolella. Näiden tarkoituksena oli selkeyttää passilinjaa sekä parantaa turvallisuutta, sillä hirviä on turvallisempi ampua korkeammalta. Tällöin laukaus lähtee alaviistoon ja luoti pysähtyy aika lyhyellä matkalla.

Jahtivieraiden määrä on Heikki Hallilan mukaan vuosien saatossa melko tasaisena.

Keskimäärin jahdeissa on ollut mukana noin 30 henkilöä, mutta huonompina vuosina noin 20

henkilöä. Parhaimpina vuosina taas mukana on ollut lähes 40 henkilöä. Suuren osallistujamäärän kanssa on joskus ollut hieman ongelmia, sillä joillakin ajopaikoilla on passitorneja vain kolmellekymmenelle hengelle. Tällöin joitakin ampujia täytyi sijoittaa maastoon passitornien väliin. Jahdeissa vieraat usein sijoitettiin niin että arvovaltaisimmat vieraat pääsivät passilinjan parhaimmille paikoille, useimmiten passilinjan keskipaikkeille. Reunoilla oli usein taas Metsähallituksen henkilöstöä.

Jahtialueena Evo on Heikki Hallilan mukaan hyvää hirvenmetsästyksen. Alue on poikkeuksellisen suuri alue Metsähallituksen omistuksissa Etelä-Suomessa ja se mahdollistaa useamman eri ajon pitämisen päivän aikana. Maasto on Evolla paikoin hyvää, paikoin taas hieman vaikeakulkuista ajomiesten kannalta.

Metsästystapana jahdeissa on Heikki Hallilan aikana ollut vain ajoketjumetsästys. Koirajahdit ovat yleistyneet vasta viime vuosina. Koirametsästystä oli näissä jahdeissa aikaisemmin jo kokeiltu Heikki Hallilan mukaan, mutta niissä meni enemmän aikaa kuin ajoketjumetsästyksessä. Ajoketjulla metsästäessä aikataulutuksen pystyi paremmin suunnittelemaan.

Saalismäärien ikä- ja sukupuolijakaumassa ei ole Heikki Hallilan mukaan ollut paljoa muutoksia. Verotus on kohdistunut pääasiassa naaraisiin ja vasoihin. Uroksia ei ammuttu kovin paljoa, sarvipäistä kuitenkin pyrittiin saamaan trofee muistoksi jahtivieraille.

Edustusjahteihin Heikki Hallila ei välttämättä enää osallistuisi, mutta hän on käynyt metsästäessä Evolla yhteisluvalla Evon Erä Ry:n kanssa.

Yksi hyvin mieleen jäänyt muisto Heikki Hallilalla oli sellainen tapaus, kun jahtiin osallistui eräs Keski-Euroopasta tullut vieras, jolla ei ollut mitään aikaisempaa kokemusta hirvenmetsästyksestä. Heikki Hallila lähti hänen mukaansa opastamaan ja aika pian he näkivät hirven ja Hallila antoi käskyn ampua, hirvi kaatui. Myöhemmin jossain toisessa ajossa he näkivät kolmen hirven porukan menevän heidän ohitseensa ja vieras sai taas luvan ampua. Tällä kertaa näistä kolmesta kaksi hirveä kaatui. Heikki Hallilan mielestä oli hyvin erikoista, että ensi kertaa hirvijahdissa mukana oleva henkilö onnistuu noin hyvin ensimmäisessä jahdissaan.

Kyseisessä ajossa myös oli sellainen erikoinen tapaus, että toisen hirven osumasta ei aluksi oltu varmoja ja hirvi oli edennyt jonkin matkaa läheiselle suolle ja kaatunut sinne. Vieraita kuljettanut bussikuski oli huomannut hirven ja lähtenyt katsomaan sitä tarpoen hangessa pienissä kengissä. Kuski oli kuitenkin lukinnut bussin ovet ja hänen olleessaan poissa bussin viereen oli tullut palelevia jahtivieraita toiveissaan päästä bussiin lämmittelemään.

4.4 Yhteenveto haastatteluista

Kun kaikki haastattelut oli saatu tehtyä, niin kokemuksia löytyi kaikkineen 50 vuoden ajalle alkaen 1970-luvulta aina tähän päivään asti. Kaikkineen haastateltavien mukanaolon aikana on ollut aika paljon muutoksia. Esimerkiksi jahtien päättötilaisuus oli siirtynyt Evon metsäoppilaitokselta Ruuhijärven kämpälle. Jahdeissa vieraiden kuljetukset ovat siirtyneet omista autoista bussiin ja metsästysalueille on rakennettu passilinjaan hirvitornit. Lisäksi jahteja on aikaisemmin ollut useampina vuoden aikana, mutta 2000-luvun loppupuolella jahteja on järjestetty enää yksi vuoden aikana.

Jahtivieraiden määrä on vuosien saatossa pysynyt aika samana, mutta vieraiden laatu on hieman muuttunut. Aikaisemmin mukana on ollut enemmän ulkomaalaisia vieraita ja poliitikkoja, nykyään mukana on enimmäkseen yritysjohtajia.

Kaikkien haastateltavien mielestä Evo on hyvää aluetta hirvenmetsästyksen. Kuitenkin maasto on paikoin hieman raskasta mäkisyyden ja kivisyyden takia. Jahtialueet ovat Evolla sijoitettu hyvin.

Jahtitapa on pysynyt edustushirvijahdeissa lähes aina ajoketjumetsästyksenä 1970-luvulta 2000-luvun loppuun asti. Tämän jälkeen koirametsästystä on alettu käyttämään hieman aikaisempaa enemmän. Nykyisin jahdeissa enää yhdessä tai kahdessa ajossa käytetään ajoketjumetsästystä ja loput ajot suoritetaan koirien avulla.

Haastateltavat henkilöt eivät olleet kovin paljoa kiinnittäneet huomiota hirvien ikä- ja sukupuolijakaumaan, mutta kaikkien mielestä metsästys on enimmäkseen kohdistunut naaraisiin ja vasoihin.

Jahdeista haastateltavilta oli paljon kokemusta ja kaikenlaista on tapahtunut vuosien saatossa. Kaikkineen jahteihin on ollut mukava osallistua, mutta haastateltavat eivät lähtisi enää jahteihin mukaan. Enimmäkseen syynä on jo haastateltavien ikä.

5 Aineistojen tutkiminen ja tiedon keruu Excel-taulukkoon

Työn tilaajan toiveena oli saada yhtenäinen ja helposti tulkittava Excel-taulukointi hirvien kaatomääristä Evon alueelta. Kaatomäärät oli merkattu paperimuodossa oleviin kansioihin ja kansioita oli kaikkineen 10 kappaletta, joista löytyi tietoja vuosille 1933–2020. Puuttuvia tietoja täydennettiin tarvittaessa Riistakeskuksen aineistojen avulla.

Excel-tiedostoon kerättiin tilaajan ohjeiden mukaan jahtivuosi, montako jahtia kyseisenä vuonna oli, jahtien päivämäärät ja erittely kaadetuista hirvistä. Mahdollisuuksien mukaan Exceliin kerättiin myös tieto, missä jahdit on Evolla pidetty. Tilaajan toiveena oli myös, ettei Exceliin tehdä pylväsdiagrammeja vaan ne korvattaisiin esimerkiksi viivadiagrammilla, sillä ne ovat tilaajan mielestä mukavampia tulkita.

5.1 Aineistojen käsittely

Tiedon keruu aloitettiin käymällä läpi jahtiesitteitä (kuva 5), jotka kertoivat muun muassa jahdin järjestäjän, päivän ohjelman (kuva 6), jahtiin osallistujat ja missä jahdit pidettiin. Joihinkin jahtiesitteisiin oli taakse kynällä merkattu jahdissa saatujen hirvien määrät ja saalislajit. Usein näihin oli myös merkattu ampujan nimi ja nähtyjen hirvien lukumäärä. Näitä jälkimmäisiä ei tilaajan mukaan tarvitse ottaa huomioon Exceliä tehdessä.

Aineistoista löytyi myös valmiiksi yhteen kerättyjä tietoja kaatomääristä, mutta ne oli myös tarkastettava virheiden varalta. Parissa kohdassa esimerkiksi jahdin päivämäärä oli väärin kirjoitettu tai saalislajit olivat merkattu väärin päin, kun tiedot tarkistettiin kyseisen päivän jahtiesitteestä. Suurin osa valmiiksi kerättyistä tiedoista oli kuitenkin oikein merkitty mikä nopeutti kaatomäärien keräämistä Exceliin.

Kuva 6. Esimerkkikuva vuoden 2003 jahtiesitteen kannesta (Metsähallitus, 2020).

Kuva 7. Esimerkki 2003 järjestetyn jahdin päiväohjelmasta (Metsähallitus, 2020).

<i>Ohjelma 10.11.2003</i>	
8.00	Kokoontuminen Evon Ruuhijärven kämpälle Aamupala
8.45	Jahdin ohjeistus
9.00	Lähtö linja-autolla, aamupäivän ajot Rieskan ajo Kalliojärven ajo
12.00-13.00	Välipala nuotiolla
13.15	Iltapäivän ajo(t) Saarikon ajo Lapinjärven ajo
16.00	Jahdin päätös Ruuhijärvellä Sauna
16.30	Saunailtapala Ruuhijärven tallissa
19.00	Paluu

Aineistoista löytyi vanhoja karttoja muun muassa passilinoista ja vanhoista lentolaskennoista. Lisäksi löytyi paljon erilaisia vanhoja asiakirjoja hirviähteihin liittyen, mutta niihin ei tässä tapauksessa perehdytä sen tarkemmin tilaajan pyynnöstä.

5.2 Tietojen keruu Exceliin

Excelin teko aloitettiin luomalla ensimmäisen sarakkeen riveille vuodet 1945–2020. Toiselle sarakkeelle merkattiin jahdin järjestäjät ja kolmannelle jahdin päivämäärä. Seuraaville sarakkeille merkattiin hirvien saalisajit, joita vaihtoehtoina on uros, naaras, urosvasa ja naarasvasa. Näiden jälkeen tehtiin yhteensä-sarake, johon luotiin kaava, joka laskee kyseisen jahdin kokonaissaalismäärän. Lopuksi ajoille luotiin omat sarakkeensa, johon voitiin merkitä missä ajot olivat jahdeissa pidetty. Taulukossa 1 on esimerkkikuva, kuinka tiedot ovat sijoitettu Excel-tilaukkuun.

Taulukko 1. Esimerkkitaulukko vuodesta 1985.

1985							1. Ajo	2. Ajo	3.Ajo	4.Ajo	Mahd. 5.Ajo
	MH	18.10.		3	2		5	Latvajärvi	Saarikko	Lapinjärvi	Kalliojärvi
	MH	8.11.			1	1	2	Latvajärvi	Lapinjärvi	Kalliojärvi	Rieska
	MH	13.12.		2			2	Latvajärvi	Saarikko	Lapinjärvi	Kalliojärvi

Kaatomäärät kerättiin Excel-tilaukkuun jahtiesitteistä ja valmiiksi kerätyistä aineistoista. Jahtien päivämäärät ja ajojen sijainnit tulivat pääasiassa jahtiesitteistä. Muutamia esitteitä puuttui Metsähallitukselta saaduista aineistoista, mutta joidenkin jahtien päivämäärät ja saalismäärät sai tietoon muiden asiakirjojen kautta. Vanhimmissa esitteissä ei ole lajiteltu saaliita, joten taulukkuun täytyi laittaa vain kokonaissaalismäärä. Näihin ei myöskään aina löytynyt tietoja, missä ajot ovat Evolla järjestetty.

Jahtiesitteisiin ei joissakin tapauksissa ollut merkitty oliko kaadettu vasa uros- vai naaraspuolinen ja tällaisessa tapauksessa solut yhdistettiin Excelissä, jolloin vasan sukupuolta ei ole määritetty. Tämä aiheuttaa pientä virhettä myöhemmin tuloksissa. Tiedot olivat melko suppeita varhaisimpina vuosina, mutta tarkempia eriteltyjä tietoja löytyi vuodesta 1967 eteenpäin. Vuodesta 1975 alkaen jahtien ajojen sijainnit olivat merkitty.

Kun kaikki Metsähallituksen kansiot ja aineistot oli käyty läpi, niin tietoja puuttui ainakin vuosilta 1933–1944, 1967–1973 ja 2003–2020. Puuttuvia tietoja kysyttiin Riistakeskukselta, josta saatiin ainakin kaatomäärät viimeisimmille vuosille ja vuosittaiset kaatolupien määrät Evon alueelle. Riistakeskukselta kysyttiin myös aineistoja hirvikannasta, mutta niitä ei valitettavasti ollut saatavilla salassa pidettävien tietojen vuoksi.

5.3 Kaatomäärät vuosikymmenittäin

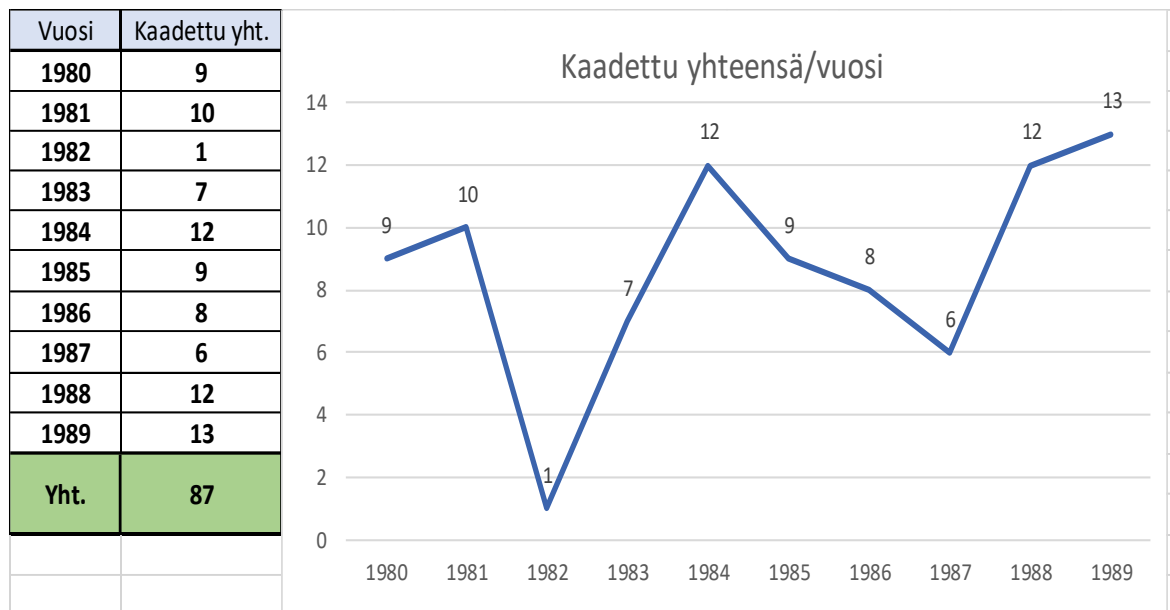
Kun kaikki aineistot oli saatu kerättyä Exceliin ensimmäiselle välilehdelle, niin sen jälkeen luotiin jokaiselle vuosikymmenelle oma välilehti. Aluksi luotiin taulukko, johon merkittiin vuosi ja ensimmäisen sarakkeen riveille merkittiin saalislajit. Seuraavaksi luotiin neljä saraketta, joille voitiin merkata jahdin päivämäärä, ja kaadettujen hirvien määrä. Lopuksi tehtiin yhteensä-sarake, johon luotiin kaava, joka laski omille riveilleen yhteen saalislajin yhteismäärän tietyllä vuodelle. Samalle sarakkeelle luotiin myös toinen kaava, joka laski yhteen hirvien kokonaismäärän vuoden ajalta. Taulukossa 2 on esimerkki kuinka yhden vuoden tiedot ovat sijoitettu 1980-luvun välilehdellä.

Taulukko 2. Esimerkki 1980-luvun taulukoinnista.

1985					
	18.10.	8.11.	13.12.		Yhteensä
Uros					0
Naaras	3		2		5
U.vasa	2	1			3
N.Vasa		1			1
					9

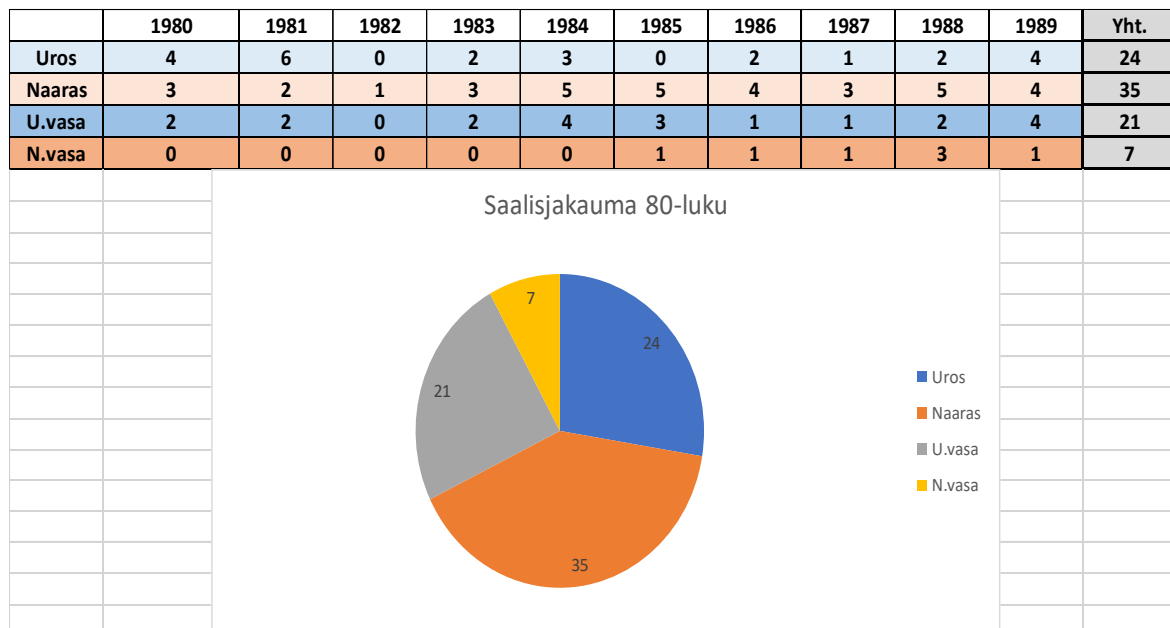
Tämän jälkeen luotiin osio, joka keräsi yhteen tiedot kaatomääristä jokaiselta vuodelta ja merkitsi ne omaan taulukkoonsa. Tämän taulukon pohjalle luotiin viivadiagrammi, josta voidaan tarkkailla kaadettujen hirvimäärien vuosittaista kehitystä (taulukko 3).

Taulukko 3. Esimerkki 1980-luvun viivadiagrammista.

Välilehdelle luotiin myös kolmas osio, joka keräsi taulukkoon yhteen vuosittaisen saalisjakauman tiedot. Taulukkoon luotiin kaava, joka laski yhteen vuosikymmen aikana saadut saalisajit. Lopuksi näistä tiedoista luotiin ympyrädiagrammi, josta voidaan seurata vuosikymmenen saalisjakaumaa (taulukko 4).

Taulukko 4. Esimerkki 1980-luvun saalisjakauman ympyrädiagrammista.

Kun välilehden taulukot oli saatu valmiiksi, niin tiedot kerättiin ensimmäiseltä välilehdeltä jokaiselle vuosikymmenelle. Vuosikymmen alkoi esimerkiksi vuodesta 1980 ja päättyi 1989. Varhaisimmat tiedot olivat melko suppeita ja 1940 ja 1950 lukujen välilehdille ei tehty ollenkaan ympyrädiagrammia, koska saalislajeja ei ollut eritelty. Ensimmäiset lajitellut tiedot alkoivat vuonna 1967. Joidenkin jahtien tiedoissa vasojen sukupuolta ei ollut eritelty ja se aiheuttaa jonkin verran virhettä saalisjakaumaan.

5.4 Yhteenveto-välilehti

Kun kaikki tiedot olivat jaettu omille välilehdilleen ja niistä saatu määrät ja kaaviot, niin lopuksi luotiin yhteenvetovälilehti, johon kerättiin kaikki saadut tulokset. Välilehdelle kopioitiin kaikilta vuosikymmen välilehdiltä vuodet ja niille kokonaiskaatomäärät. Tämän jälkeen näistä tiedosta luotiin viivadiagrammi, joka käsittää kaatomäärät ajalle 1945–2020.

Tälle välilehdelle luotiin myös saalisjakaumasta oma osionsa. Välilehdelle kerättiin tiedot vuosikymmen välilehdiltä 1967–2020 väliselle ajalle. Kun tiedot oli kerätty, niin näistä tiedoista luotiin ympyrädiagrammi. Välilehdelle tehtiin myös toinen ympyrädiagrammi, jossa vasojen sukupuolta ei ollut määritetty. Tämä antaisi selkeämmän kuvan, sillä kaadettujen vasojen sukupuolijakaumassa on jonkin verran vääristymää. Vasojen määrät laskettiin yhteen ja diagrammin tietoihin otettiin tiedot urosten, naaraiden ja yhteenlaskettujen vasojen määrästä.

5.5 Kaatoluvat

Exceliin luotiin vielä yksi välilehti, jossa tarkkaillaan kaatolupamäärien kehitystä. Riistakeskukselta saatiin vuosittaiset kaatoluvat Evon alueelle vuosille 1963–1969 ja 1978–2020. Näistä tiedoista aikuisten hirvien ja vasojen luvat olivat eritelty vuoteen 1994 asti, mutta vuodesta 1995 eteenpäin luvat olivat yhteismääriä Evon alueella toimiville jahtiseuroille. Näitä tietoja ei ollut eritelty, kuinka luvat jakautuivat seurojen kesken.

Exceliin tehtiin kaatoluvulle oma välilehti, johon kerättiin omille sarakkeilleen ensin vuosi ja lupien määrät erikseen aikuisille hirville ja vasoille. Vuodesta 1995 eteenpäin merkittiin vain

vuosi ja lupien kokonaismäärä. Kun kaikki tiedon oli saatu kerättyä taulukkoon, niin 1963–1994 ja 1995–2020 välisille ajoille luotiin omat viivadiagramminsa.

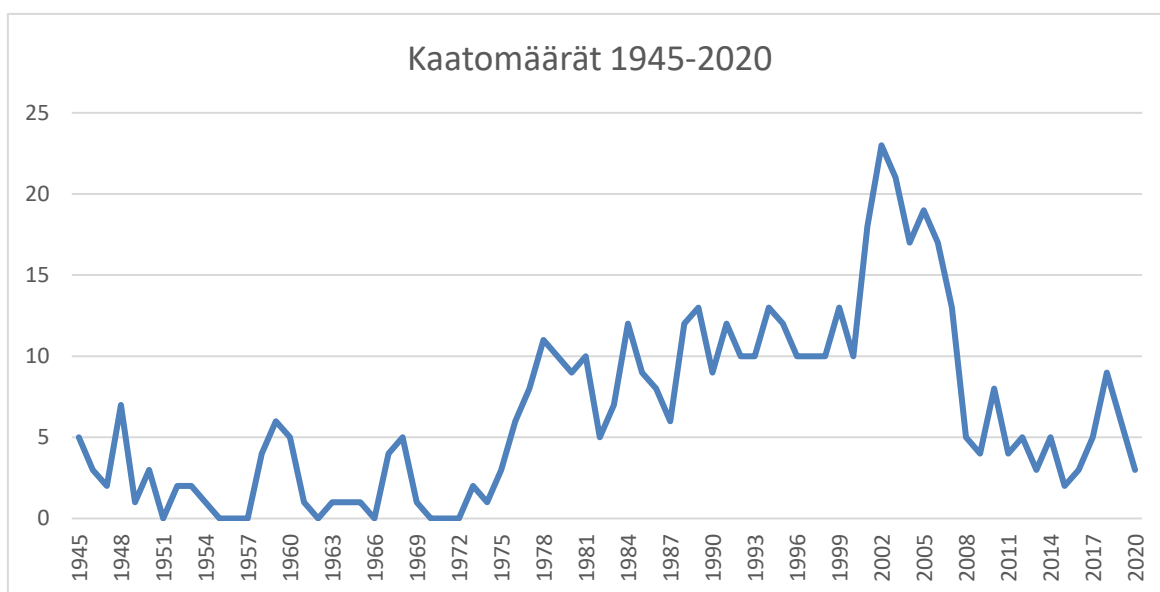
6 Tulokset ja päätelmät

Tietojen keräämisen, taulukoinnin ja diagrammien teon jälkeen voitiin tarkastella, kuinka esimerkiksi kaadettujen hirvien määrä on vuosien saatossa muuttunut. Jahdit alkoivat vuonna 1933, mutta varhaisimmat löytyneet tiedot alkavat vasta vuodesta 1945. Tässä kappaleessa käsitellään tuloksia muun muassa kaatomääristä, saalismääristä ja tekijöistä, jotka mahdollisesti aiheuttavat virheitä saatuihin tuloksiin. Tarkastelujakso sijoittuu välille 1945–2020. Kappaleen lopussa pohditaan lisäksi tätä työtä kokonaisuutena.

6.1 Hirvien kaatomäärät

Kun tarkastellaan taulukkoa kaatomääristä (kuva 8), niin hirvien kaatomäärät ovat vaihdelleet jonkin verran vuosien saatossa. Varhaisimpina vuosina määrät ovat olleet suurimmillaan seitsemän hirveä vuoden aikana ja muuten muutamia yksilöitä per jahti. Alkuvuosina määrät ovat vaihdelleet aika paljon, mutta vuoden 1974 jälkeen kaatomäärät ovat lähteneet kasvuun. Vuoden 1978 jälkeen kaatomäärät ovat pysyneet melko tasaisena vuoteen 2000 asti, pois lukien pari huonompaa vuotta, jolloin saaliiksi tuli alimmillaan viisi hirveä per vuosi.

Kuva 8. Viivadiagrammi kaatomääristä tarkastelujaksolla.

2000-luvun alkupuolella saalismäärät ovat olleet suurimmillaan koko tarkastelujakson aikana. Vuoden 2000-jälkeen kaatomäärät lähtivät suureen nousuun ja vuonna 2002 on ammuttu suurin määrä hirviä. Tämän jälkeen määrät lähtivät laskuun ja lähes romahtivat vuoden 2007 jälkeen. Tästä eteenpäin Evon alueella on kaadettu enimmillään yhdeksän hirveä vuoden aikana.

Kaatomäärien lisääntynyt määrä vuoden 1975 jälkeen selittyy todennäköisimmin sillä, että edustusjahteja alettiin järjestää vuoden aikana useampia. Tätä ennen jahteja oli vain yksi vuoden aikana ja ne saattoivat olla pari päivää kestäviä. Kaatomäärät pienenevät taas vuoden 2007 jälkeen ja tällöin Metsähallitus alkoi pitää Evolla vain yhden jahdin vuoden aikana. Syynä tähän on todennäköisesti hirvikannan pieneminen Evon alueella eli jahteja ei enää kannatta järjestää useita vuoden aikana.

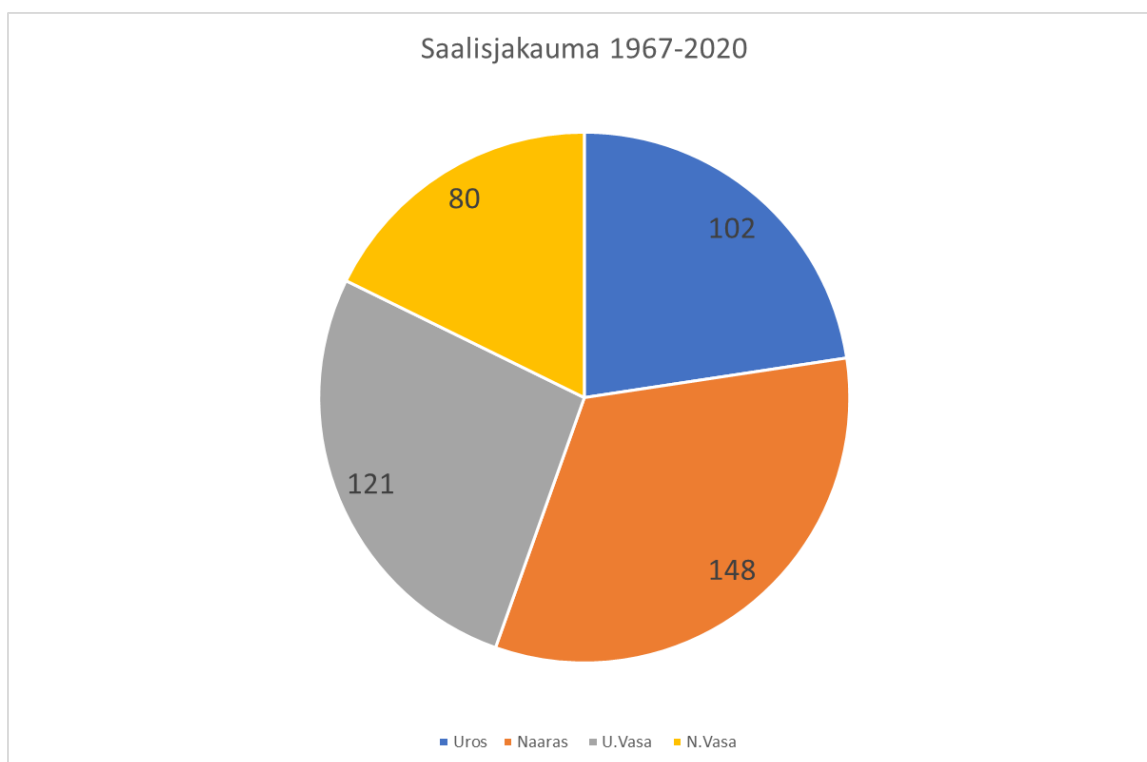
6.2 Saalisjakauma

Tiedot saalisjakaumasta löytyivät tarkastelujakson välille 1967–2020. Saatujen tulosten perusteella suurin osa kaadetuista hirvistä on ollut vassoja ja naaraita. Kuitenkin naaraiden ja urosten kokonaismäärä on melko tasainen. Kaikkineen vassoja on ammuttu 201, naaraita 148 ja uroksia 102 kappaletta.

Kun tarkastellaan saalislajien määriä vuosikymmenittäin, niin uroshirviä on aina ammuttu vähiten. Naaraita taas lähes aina eniten. Kuitenkin viime vuosikymmeninä vassoja on yhteensä ammuttu eniten.

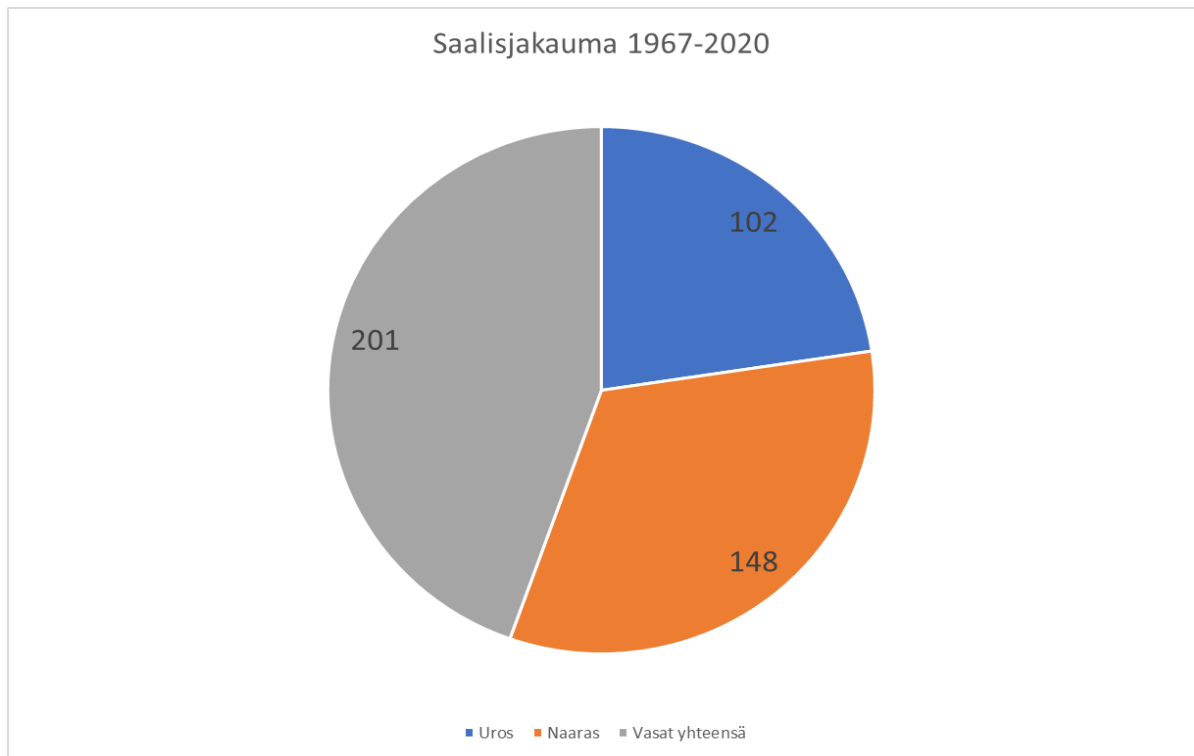
Saalislajeihin tehtiin kaksi eri diagrammia, jossa vasat olivat eritelty sukupuolen mukaan (kuva 9) ja toinen, jossa oli vain niiden yhteismäärä (kuva 10). Lajitellussa diagrammissa tulokset näyttävät melko tasaisilta, mutta naaraita on sen perusteella ammuttu jahdeissa eniten. Toiseksi eniten on urosvasoja, mutta niiden määrä on todennäköisesti aika samaa luokkaa kuin naarasvasojen, sillä sukupuolta ei aina ollut eritelty. Taulukoita tehdessä tieto määristä tallentui urosvasaksi, jos vasan sukupuolta ei ollut määritelty.

Kuva 9. Ympyrädiagrammi saalisjakaumasta tarkastelujaksolla, kaikki saalislajit eritelty.

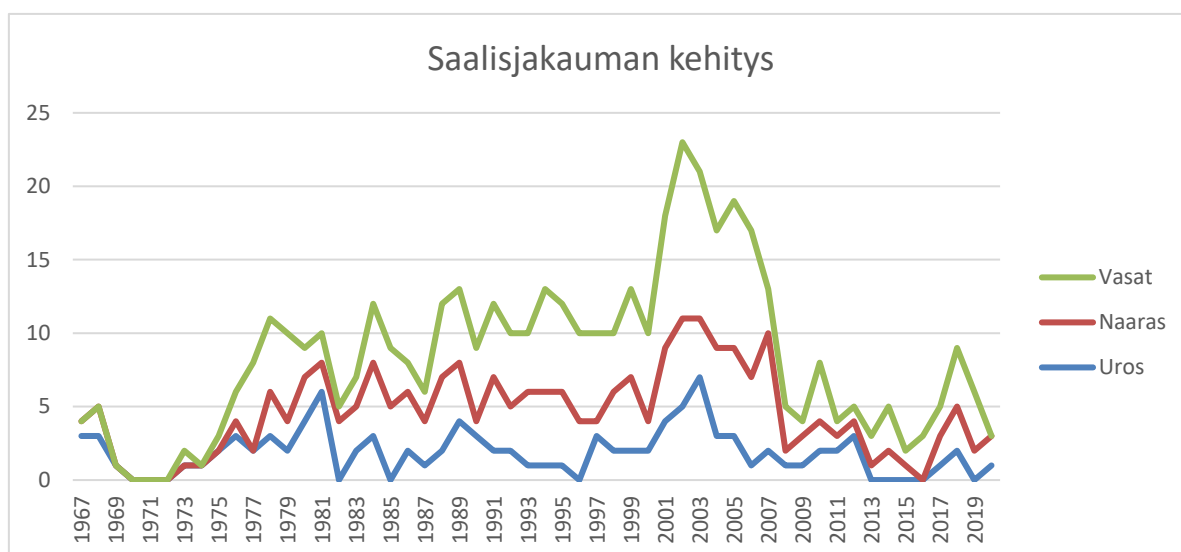

Kuva 10. Ympyrädiagrammi saalisjakaumasta tarkastelujaksolla, vasojen määrä laskettu yhteen.

Saalisjakaumaan luotiin lisäksi viivadiagrammi (kuva 11), johon lisättiin saalislajien määrät tarkastelujaksolta. Myös tämän diagrammin perusteella määrät ovat pääasiassa muodostuneet kaadetuista vassoista ja naaraista. Diagrammissa huomattava piikki on vuodelta 2002. Kyseiselle vuodelle myönnettiin paljon hirvilupia ja se myös näkyy kaatomäärissä.

Kuva 11. Viivadiagrammi saalisjakaumasta tarkastelujaksolla.

Saalislajien määrien vaihtelut todennäköisimmin johtuvat kannallisesta verotuksesta, jonka tarkoituksena on pitää kokonaishirvikantaa tietyllä tasolla. Hirvikanta on ollut runsas 2000-luvun alusta lähtien, mikä näkyy myös kokonaiskaatomäärissä. Tehokkaimmin kantaa saadaan pienennettyä vähentämällä naaraiden määrää, jolloin hirvien määrän kasvu hidastuu.

6.3 Virhetekijät

Saatuihin tuloksiin on muutama asia, jotka aiheuttavat jonkin verran virhettä. Esimerkiksi varhaisimpien vuosien tiedot ovat vain jahteihin osallistuneen yksityishenkilön omista muistiinpanoista. Hänen tiedoissaan myös luki, ettei hän ole joka vuosi ollut mukana jahdeissa ja oli saanut kaatomäärät joltain toiselta henkilöltä. Nämä tiedot ajoittuvat välille 1945–1962.

Hirvien kokonaismäärät ovat melko luotettavia, sillä verratessa Metsähallituksen ja Riistakeskuksen aineistoja, niin niissä ei ollut suuria eroja ja jos Metsähallituksen aineistoissa oli puutteita, niin ne korvattiin Riistakeskuksen tiedoilla. Vuosittaiset kokonaismäärät pitävät todennäköisesti paikkansa, mutta jahtikohtaisissa saalismäärissä on melko varmasti hieman virhettä.

Metsähallituksen aineistoista kerätyissä tiedoissa oli jonkin verran puutteita. Joiden jahtien saalismääriä ei löytynyt ja tämän takia koko vuoden tiedot piti korvata Riistakeskuksen tiedoilla. Esimerkiksi vuonna 1982 oli järjestetty kolme jahtia, mutta Metsähallituksen aineistoista kaatomäärät löytyivät näistä vain yhteen jahtiin. Tiedot korvattiin Riistakeskuksen tiedoilla, mutta siihen löytyy vain koko vuoden tiedot. Tällöin jahtikohtaiset tiedot hävisivät, mutta jahdin päivämäärä ja ajojen sijainnit säilyivät.

Riistakeskukselta saadut aineistot aiheuttavat hieman virhettä tuloksiin, sillä viimeisimpien vuosien saalismäärät ovat Evon alueelta saatuja kokonaismääriä eli kaikkia hirviä ei ole kaadettu edustusjahtien yhteydessä. Virhettä aiheuttaa myös Maa- ja Metsätalousministeriön itse järjestämät jahdit, sillä näissä jahdeissa kaadettujen hirvien määrä näkyy kokonaiskaatomäärissä.

Puutteita jahtien päivämääristä ja ajojen sijainneista oli melko paljon, tiedot puuttuivat ainakin vuosilta 1945–1974 ja 2008–2020. Nämä tiedot kuitenkin eivät vaikuta saatuihin tuloksiin.

6.4 Päätelmät ja työn teko

Saatujen tuloksien perusteella voidaan huomata hirvikannan muutoksen vaikutukset saatuihin saalismääriin. Esimerkiksi kun hirvikanta alkoi runsastumaan 1970-luvun lopulla, niin voidaan huomata suurta nousua myös saalismäärissä. Kannan nopea kasvu voidaan huomata myös 2000-luvun alkupuolen piikistä saalismäärissä, sillä vuonna 2001 kantaa alettiin verottaa runsaasti.

Hirvikannassa on ollut paljon vaihtelua, joskus se on pitänyt rauhoittaa liian pienen kannan takia ja välillä taas kanta on ollut liian suuri. Nykypäivänä kantaa kuitenkin pyritään pitämään kestäväällä tasolla, jotta hirvivahingot pysyisivät maltillisena. Usein oli kuitenkin käynyt niin, että vahinkoihin herättiin liian myöhään ja kannan saaminen sopivalle tasolle vei paljon aikaa. Näin ei välttämättä enää kuitenkaan käy viimeisimmän hirvikannan hoitosuunnitelman perusteella, sillä hirvikantaa tarkastellaan paremmin alueellisesti ja kaatolupia voidaan myöntää tämän alueellisen kannan perusteella.

Kaikkineen tämä työ oli helppo toteuttaa, koska Metsähallituksen aineistosta löytyi paljon tietoa työn tekemiseen. Hankalinta aineistojen tutkimisessa oli kaatomäärien tulkitseminen, sillä välillä ne oli merkitty melko epäselvästi ja nämä tiedot myös olivat kansioissa melko hajallaan. Jahtien päivämäärät ja ajot oli helppo löytää, kun jahtiesitteet olivat järjestelty vuosittain.

Historiaa edustusjahdeista löytyi kansioista jonkin verran, mutta paremmin sitä löytyi internetistä ja työtä varten haastatelluilta henkilöiltä. Parhaimman kuvan kuitenkin sai näistä edustushirvijahdeista haastattelujen perusteella, koska näillä henkilöillä löytyy aiheesta paljon käytännön kokemusta. Haastattelut sujuivat hyvin ja haastateltavat oli helppo löytää työn tilaajan toimesta. Haastatteluista olisi ehkä voinut saada enemmän irti, jos ne olisi päässyt tekemään kasvotusten haastateltavien kanssa. Koronapandemian vuoksi haastattelut oli parempi tehdä puhelimitse.

Haastatteluissa tuli myös ilmi, että on mahdollista, ettei Evolla voida enää välttämättä pitää edustusjahteja. Evon aluetta on ehdotettu perustettavaksi kansallispuistoksi ja toteutuessaan se tarkoittaisi kaiken metsästyksen loppumista Evon kansallispuiston alueella. Jahteja kuitenkin voitaisiin järjestää alueilla, jotka mahdollisesti jäisivät Evon opetusmetsän käyttöön. Jahteja kuitenkin toivottaan voivan järjestää Evolla jatkossakin, sillä näillä edustusjahdeilla on jo melkein satavuotias historia.

Tässä opinnäytetyössä aikaa kului eniten Excel-taulukoiden suunnitteluun ja toteutukseen. pohjaa piti muutella melko paljon, jotta siitä saatiin mahdollisimman helppolukuinen. Vuosikymmen-välilehtiä tehdessä pohjaa piti muuttaa lähes joka vuosikymmenelle omanlaiseksi, koska tiedoissa oli jonkin verran eroavaisuuksia.

Tätä aihetta voi jatkaa esimerkiksi keräämällä lisää historiaa edustushirvijahdeista, sillä tämän työn historiaosuus on melkein vain pintaraapaisu aiheeseen. Lisäksi jahdeissa mukana olleita henkilöitä voisi haastatella lisää, koska on monia sellaisia henkilöitä, jotka ovat olleet paljon mukana näissä hirvijahdeissa. Monet näistä henkilöistä on jo eläkkeellä ja tiedot olisi hyvä tallentaa myös tallentaa kirjalliseen muotoon, kun he ovat vielä elossa.

Lähteet

Laine, H. (n.d.). *Evo*.

<https://lydia.hameenlinna.fi/items/browse?tags=mets%C3%A4oppilaitokset>

Metsähallitus. (2020a). *Hallinnon uudistukset*. <https://www.metsa.fi/metsahallitus/naintoimimme/historia/hallinnon-uudistukset/>

Metsähallitus. (2020b). *Metsähallituksen hallinnoimat valtion maa- ja vesialueet*.

<https://www.metsa.fi/maat-ja-vedet/pinta-alat/>

Mäki, T. (1977). *Erämiehen muistelmia 2*. Otava.

Luke. (n.d.-a). *Hirvi*. Riistahavainnot.

<https://riistahavainnot.fi/sorkkaelaimet/hirvikannanarvio>

Luke. (n.d.-b). *Kartat ja raportit, vuosi 2019, hirvitiheys*. Riistahavainnot.

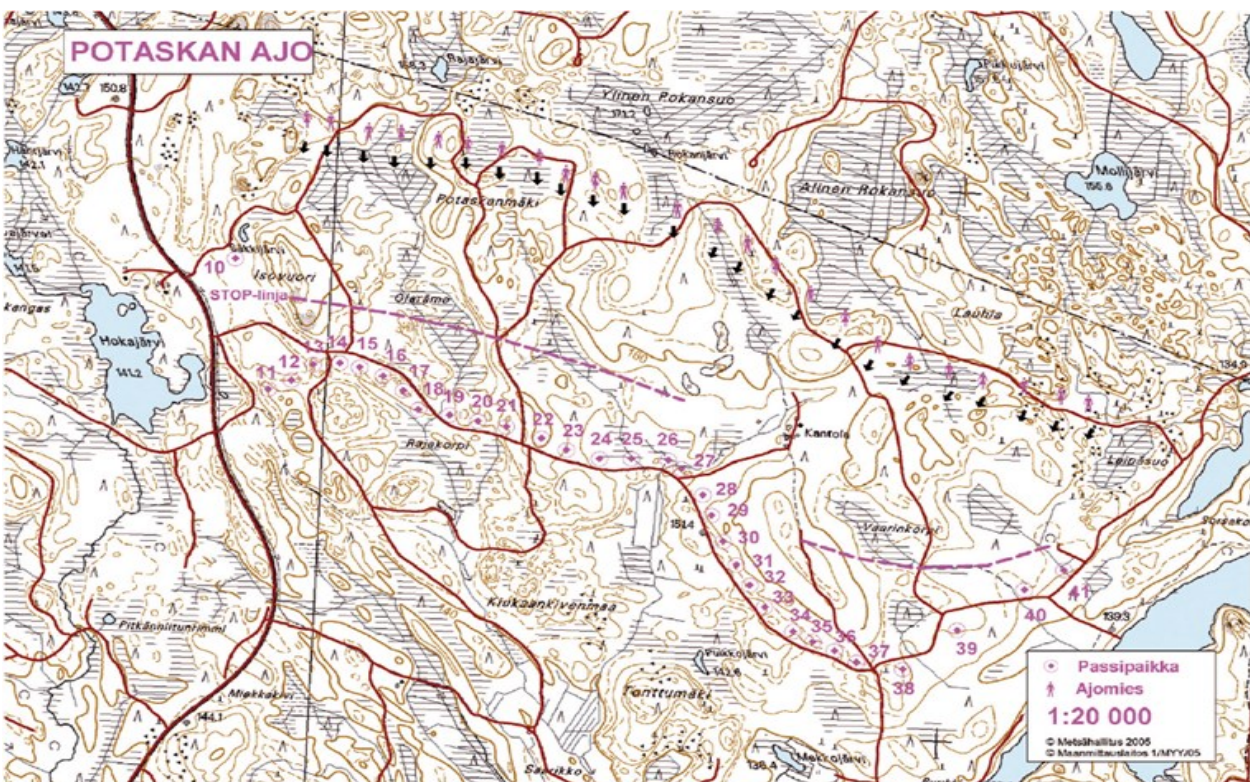
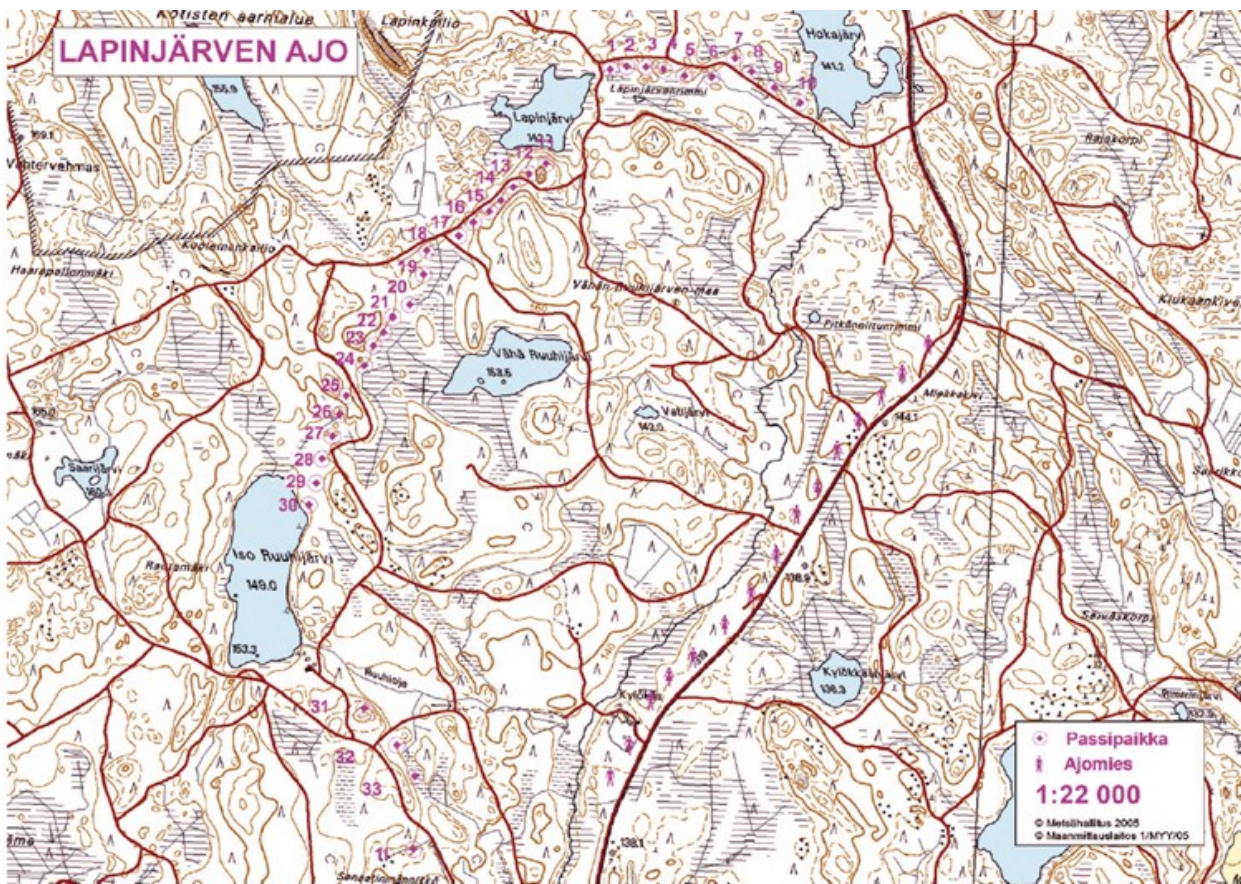
<https://riistahavainnot.fi/sorkkaelaimet/hirvitiheys>

Suomen Riistakeskus. (2013). *Hirvikannan hoitosuunnitelman taustaosio, Hirven biologia ja kannan nykytila*. <https://riista.fi/riistatalous/riistakannat/hoitosuunnitelmat/hirvikanta/>

Suomen Riistakeskus. (2014). *Hirvikannan hoitosuunnitelma, Hirvikannan hoidon tavoitteet ja toimenpiteet*. <https://riista.fi/riistatalous/riistakannat/hoitosuunnitelmat/hirvikanta/>

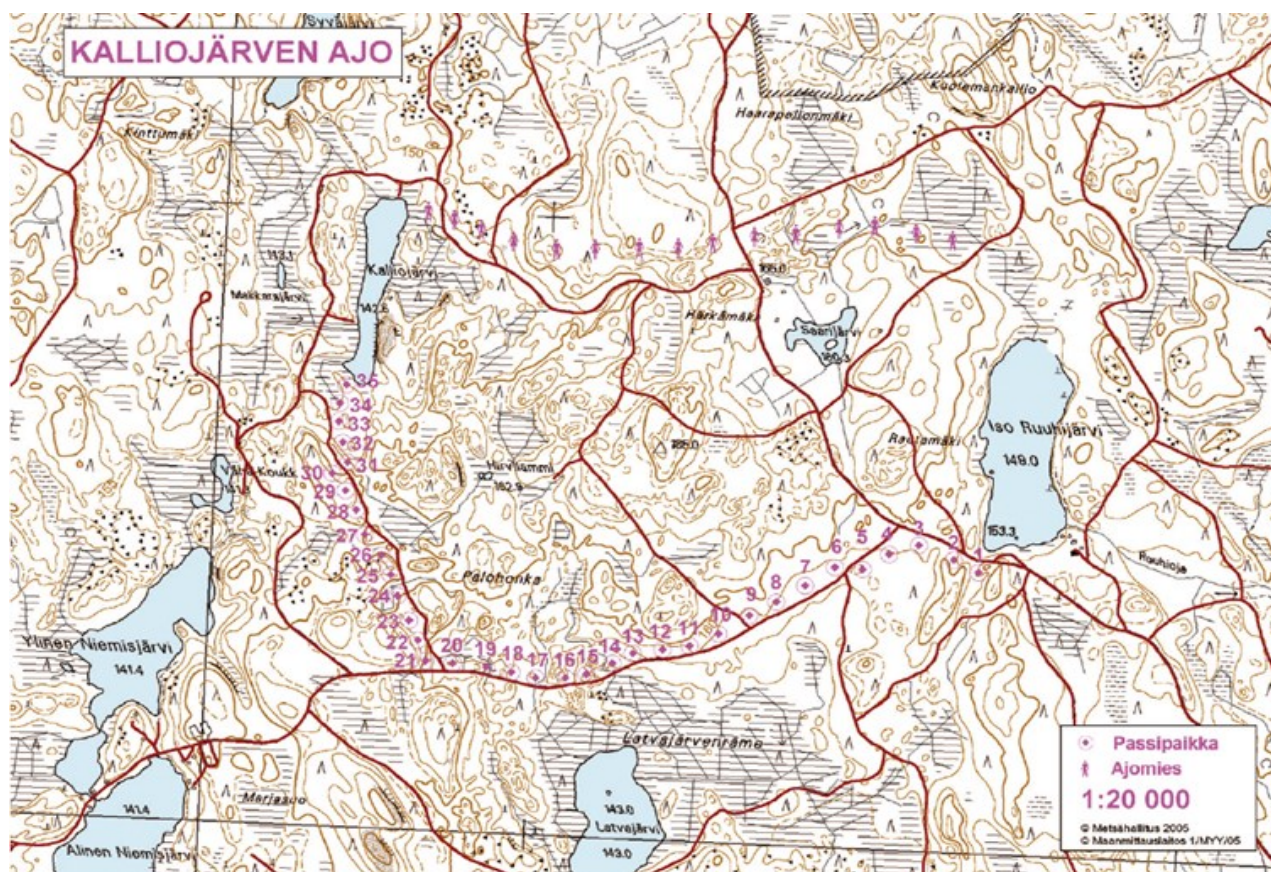
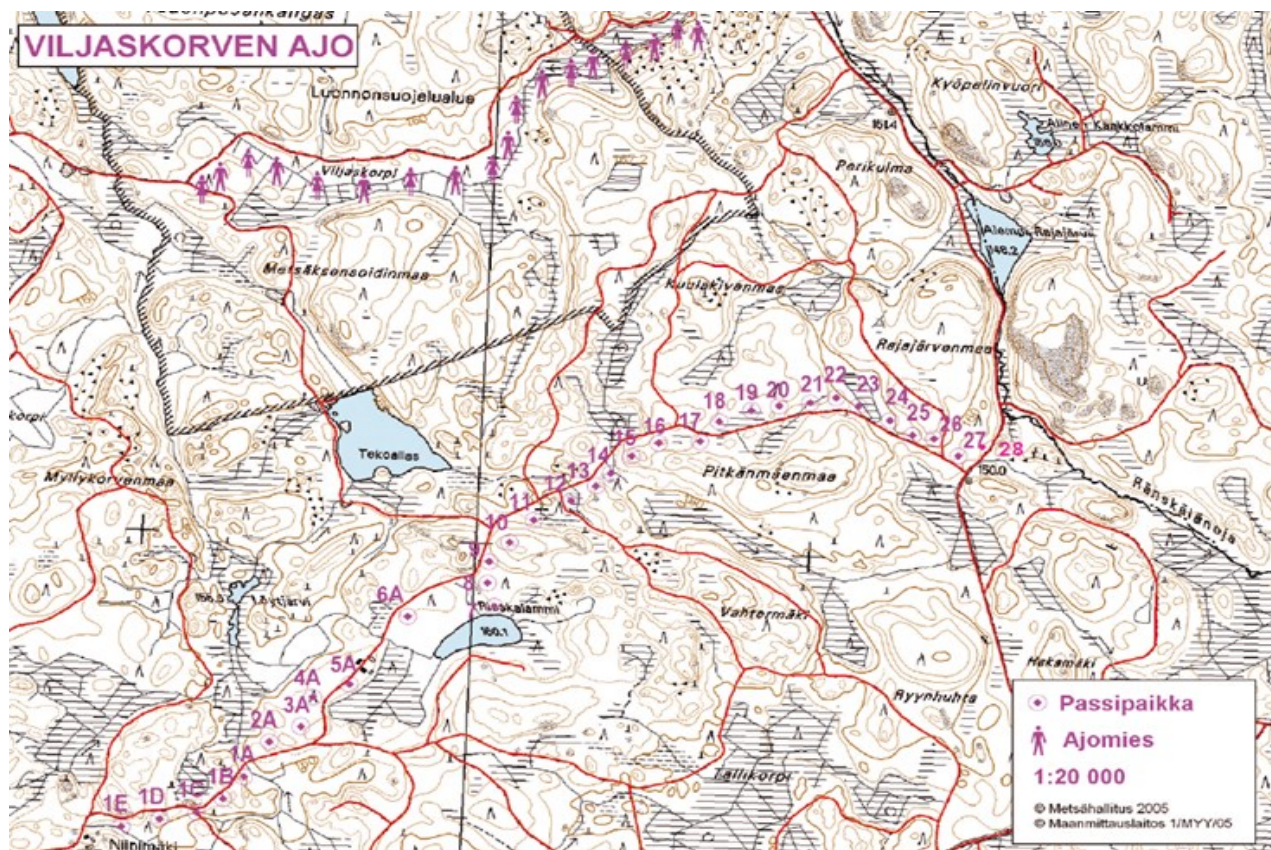

Liite 1. Kartat Lapinjärven ja Potaskan ajosta (Metsähallitus, 2020).

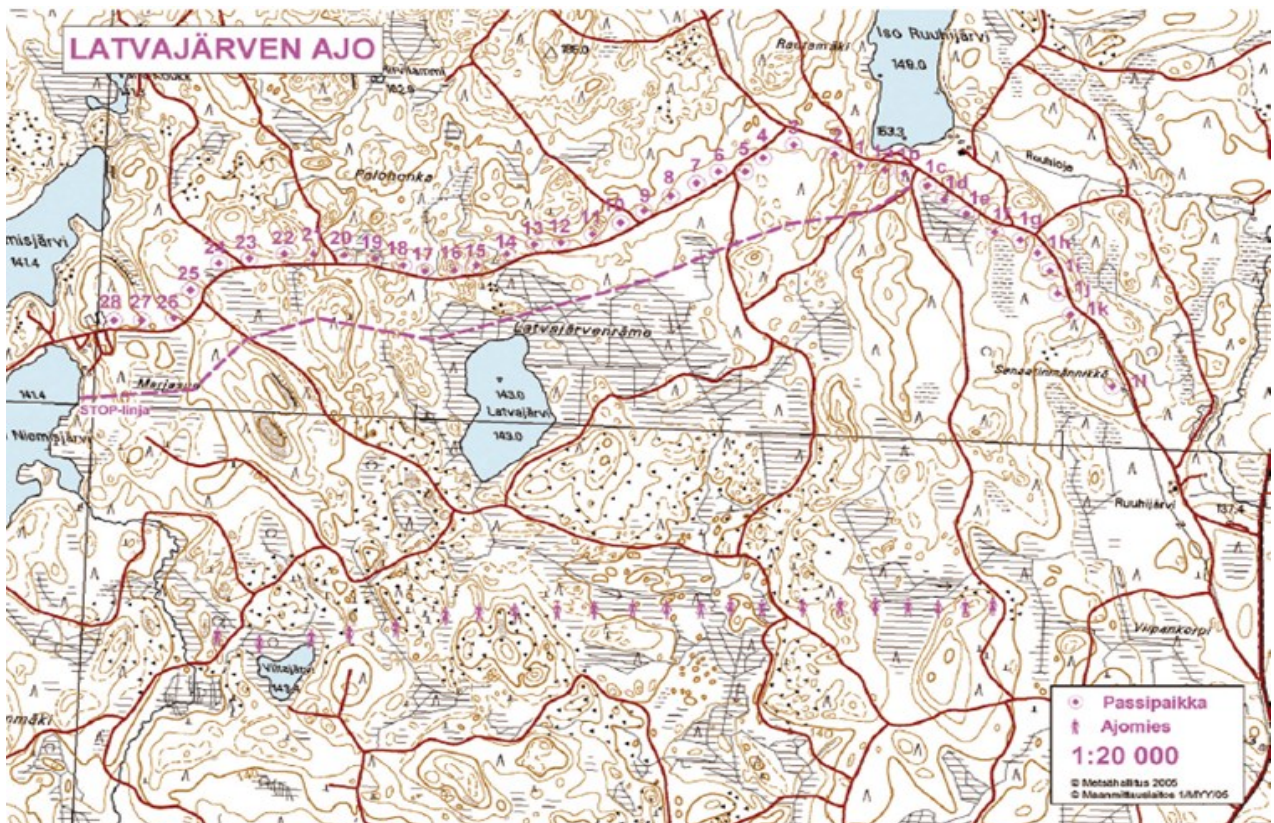
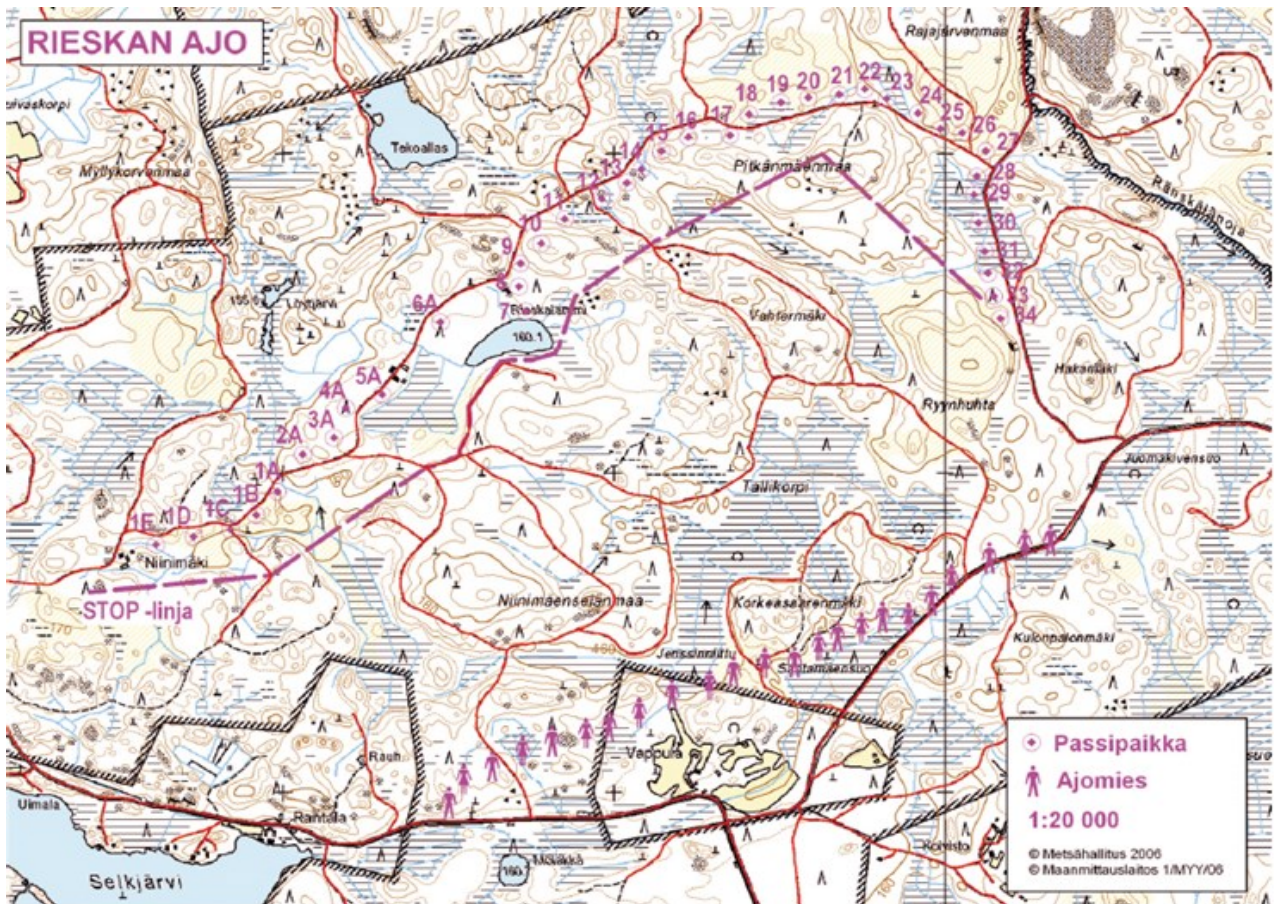

Liite 2. Kartat Viljaskorven ja Kalliojärven ajosta (Metsähallitus, 2020).

Liite 3. Kartat Rieskan ja Latvajärven ajosta (Metsähallitus, 2020).

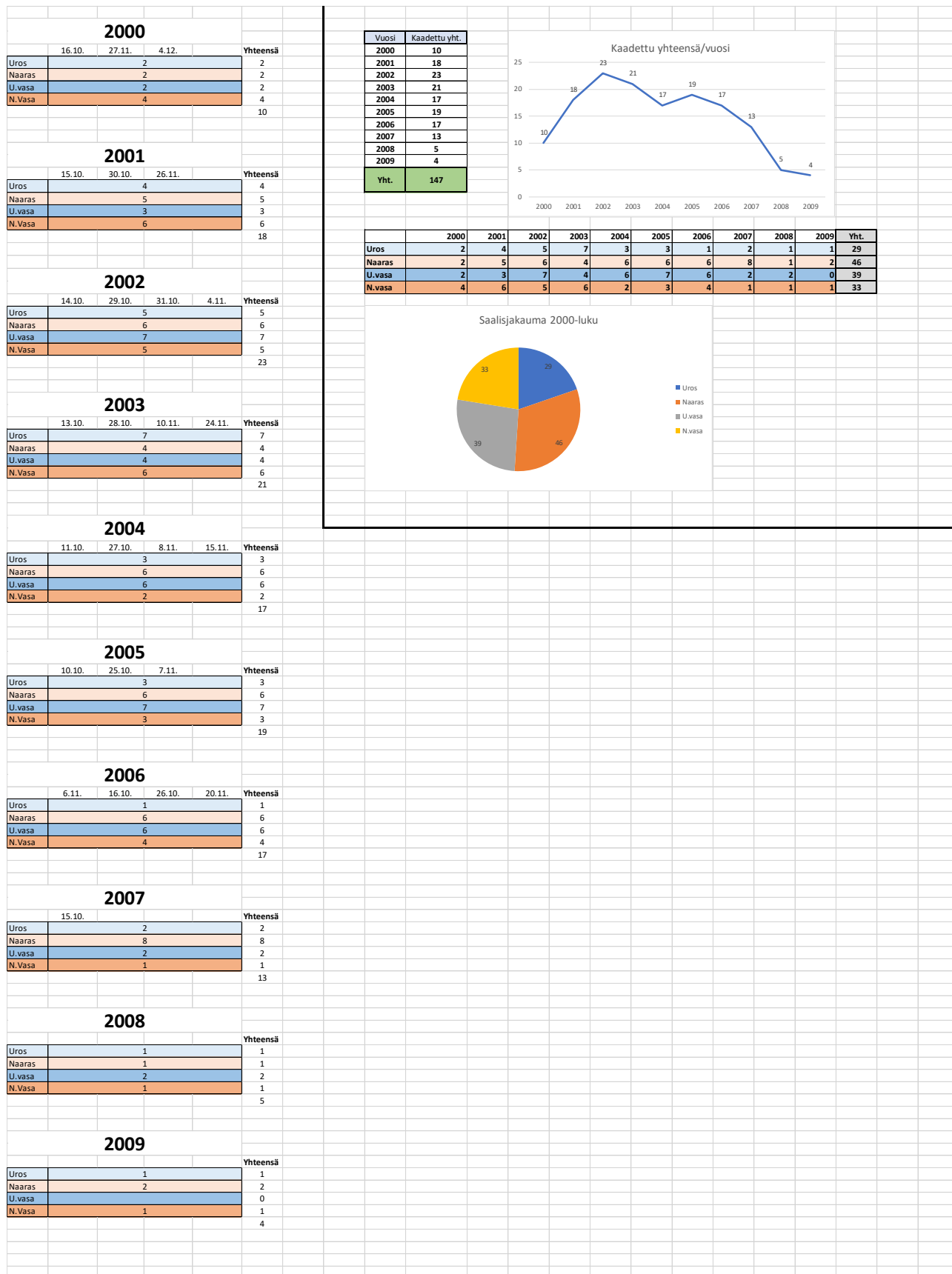

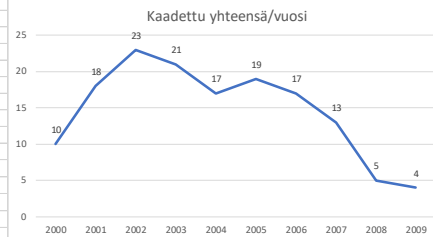
Liite 4. Excel ensimmäisen sivun taulukointi.

Vuosi	Järjestäjä	Päivä	Uros	Naaras	U.vasa	N.vasa	Yhteensä	1. Ajo	2. Ajo	3.Ajo	4.Ajo	Mahd. 5.Ajo
	Metsähallitus = MH Maa- ja metsätalousministeriö = MMM	Jahtien ajankohdat	Varhaisimpien jahtien saalislajeja ei eritelty, merkattu vain kokonaismäärä. Tarkemmat tiedot alkaen vuodesta 1967					Ajojen sijainnit 1975-2007				
1980							0	1. Ajo	2. Ajo	3.Ajo	4.Ajo	Mahd. 5.Ajo
	MH	17.10.						Latvajärvi	Kalliojärvi	Lapinjärvi	Potaska	Viljaskorpi
	MH	12.11.		1		1	2	Latvajärvi	Kalliojärvi	Potaska	Ruuhijärvi	
	MH	1.12.	2	3		1	6					
1981								1. Ajo	2. Ajo	3.Ajo	4.Ajo	Mahd. 5.Ajo
	MH	16.10.		1		2	3					
	MH	13.11.	1	1		1	3	Latvajärvi	Kalliojärvi	Potaska	Soitimenkorpi	
	MH	1.12.	3			1	4					
1982								1. Ajo	2. Ajo	3.Ajo	4.Ajo	Mahd. 5.Ajo
	MH	15.10.						Kalliojärvi	Lapinjärvi	Kokkovuori	Potaska	Viljaskorpi
	MH	19.11.		4		1	5	Viljaskorpi	Rieska	Lapinjärvi	Kalliojärvi	
	MH	13.12.										
1983								1. Ajo	2. Ajo	3.Ajo	4.Ajo	Mahd. 5.Ajo
	MH	21.10.	1	2			3					
	MH	24.11.	1	1		2	4					
1984								1. Ajo	2. Ajo	3.Ajo	4.Ajo	Mahd. 5.Ajo
	MH	19.10.	2	1			3	Latvajärvi	Lapinjärvi	Saarikko	Rieska	
	MH	9.11.	1	4		4	9	Kalliojärvi	Lapinjärvi	Saarikko	Viljaskorpi	
1985								1. Ajo	2. Ajo	3.Ajo	4.Ajo	Mahd. 5.Ajo
	MH	18.10.		3	2		5	Latvajärvi	Saarikko	Lapinjärvi	Kalliojärvi	
	MH	8.11.			1	1	2	Latvajärvi	Lapinjärvi	Kalliojärvi	Rieska	
	MH	13.12.		2			2	Latvajärvi	Saarikko	Lapinjärvi	Kalliojärvi	
1986								1. Ajo	2. Ajo	3.Ajo	4.Ajo	Mahd. 5.Ajo
	MH	17.10.		2			2	Latvajärvi	Saarikko	Kalliojärvi	Rieska	
	MH	28.11.	1	1		1	3	Latvajärvi	Saarikko	Potaska	Kalliojärvi	Rieska
	MH	12.12.	1	1	1		3	Rieska	Viljaskorpi	Saarikko		
1987								1. Ajo	2. Ajo	3.Ajo	4.Ajo	Mahd. 5.Ajo
	MH	16.10.		1	1	1	3	Rieska	Kalliojärvi	Latvajärvi	Saarikko	
	MH	29.10.	Tervalampi					Sikolampi	Kelinsuo	Saartilampi	Tynnyrilampi	
	MH	6.11.	1	2			3	Kalliojärvi	Saarikko	Latvajärvi	Rieska	
1988								1. Ajo	2. Ajo	3.Ajo	4.Ajo	Mahd. 5.Ajo
	MH	24.10.	1		1		2	Latvajärvi	Saarikko	Kalliojärvi	Rieska	
	MH	10.11.		1		1	2	Latvajärvi	Saarikko	Kalliojärvi		
	MH	12.11.		2		2	4	Kalliojärvi	Saarikko	Latvajärvi	Rieska	
	MH	23.11.	Tervalampi					Sikolampi	Kelinsuo	Saartilampi	Tynnyrilampi	
	MH	14.12.	1	2	1		4	Rieska	Kalliojärvi	Saarikko		
1989								1. Ajo	2. Ajo	3.Ajo	4.Ajo	Mahd. 5.Ajo
	MH	20.10.	1		2		3	Latvajärvi	Saarikko	Kalliojärvi	Rieska	
	MH	10.11.	2	2	1	1	6	Rieska	Latvajärvi	Saarikko	Kalliojärvi	
	MH	14.12.	1	2	1		4	Rieska	Kalliojärvi	Saarikko		

Liite 5. Excel taulukointi 2000-luvulle.

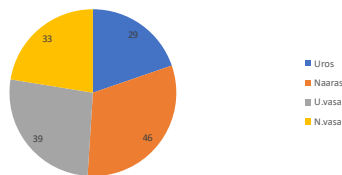

Vuosi	Kaadettu yht.
2000	10
2001	18
2002	23
2003	21
2004	17
2005	19
2006	17
2007	13
2008	5
2009	4
Yht.	147

	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	Yht.
Uros	2	4	5	7	3	3	1	2	1	1	29
Naaras	2	5	6	4	6	6	6	8	1	2	46
U.vasa	2	3	7	4	6	7	6	2	2	0	39
N.vasa	4	6	5	6	2	3	4	1	1	1	33

Saalisjakauma 2000-luku

Liite 6. Excel taulukointi 1950-luvulle.

1950 16.11.	Yhteensä	3	0	0	0	3
3						
1951 3.-4.11.	Yhteensä	0	0	0	0	0
0						
1952 25.-26.10	Yhteensä	2	0	0	0	2
2						
1953 14.-15.11.	Yhteensä	2	0	0	0	2
2						
1954 13.-14.11.	Yhteensä	1	0	0	0	1
1						
1955	Yhteensä	0	0	0	0	0
0						
1956	Yhteensä	0	0	0	0	0
0						
1957	Yhteensä	0	0	0	0	0
0						
1958 25.10.	Yhteensä	4	0	0	0	4
4						
1959 24.10.	Yhteensä	6	0	0	0	6
6						

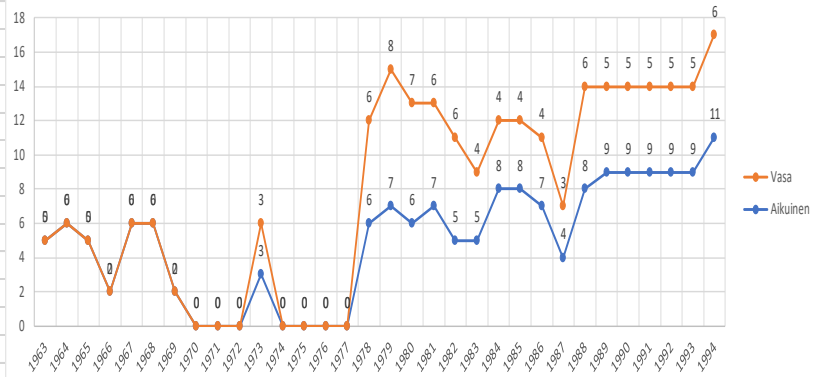
Vuosi	Kaadettu yht.
1950	3
1951	0
1952	2
1953	2
1954	1
1955	0
1956	0
1957	0
1958	4
1959	6
Yht	18

Liite 7. Kaatolupien taulukointi.

Vuosi	Aikuinen	Vasa	Yhteensä
1963	5		5
1964	6		6
1965	5		5
1966	2		2
1967	6		6
1968	6		6
1969	2		2
1970			0
1971			0
1972			0
1973	3	3	6
1974			0
1975			0
1976			0
1977			0
1978	6	6	12
1979	7	8	15
1980	6	7	13
1981	7	6	13
1982	5	6	11
1983	5	4	9
1984	8	4	12
1985	8	4	12
1986	7	4	11
1987	4	3	7
1988	8	6	14
1989	9	5	14
1990	9	5	14
1991	9	5	14
1992	9	5	14
1993	9	5	14
1994	11	6	17
1995	13		13
1996	23		23
1997	11		11
1998	11		11
1999	22		22
2000	28		28
2001	15		15
2002	38		38
2003	43		43
2004	28		28
2005	36		36
2006	36		36
2007	37		37
2008	13		13
2009	19		19
2010	18		18
2011	20		20
2012	16		16
2013	10		10
2014	8		8
2015	7		7
2016	5		5
2017	7		7
2018	8		8
2019	8		8
2020	7		7

Kaatoluvat alkaen 1963, vuodesta 1995 eteenpäin vain lupien kokonaismäärä

Kaatoluvat 1963-1994

Kaatoluvat 1963-2020

